წელიწადი მეორე — ფასი 5 კაპ. — შაბათი, 13 მარტიამოგბისთვე 1916 წ. — № 180

საქართველო

ხელის მოწერა და დასაბეჭდი განცხადებანი მიიღება „საქართველოს“ რედაქციასა და კანტორაში ყოველდღე კვირა-უქმეების გარდა, დილის 9—3-მდე.

ხელმოუწერელი წერილები არ დაიბეჭდება; დაუბეჭდავი მცირე წერილები და კორესპონდენციები სულ არ ინახება; ინახება ერთის თვით მხოლოდ დიდი წერილები და მოთხრობანი.

რედაქცია და კანტორა იმყოფება: თბილისში, მოსკოვის ქუჩაზე, № 4.

ფოსტის ადრესი წერილებისა და ფულისათვის: Тифлисъ, редакція „Сакартвело“, поч. ящикъ № 76

განცხადების ფასი

ჩვეულებრივი სტრიქონი პირველ-ადგილზე პეტიტით ღირს 1 კ., [illegible] — [illegible] კნელზე — 10 კ., [illegible] ადგილზე [illegible] ადგილებულ განცხადებათა ფასი: სტრიქონი პეტიტი 1 გვ. ღირება 40 კ. 4-ზე 20 კ., ტექსტში — 60 კ. სამგლოვიარო განცხადება თითოჯერ ზომით 15×2 ღირს 4 მ.; 20×2 ღირს 6 მ., 25×2 ღირს 7 მ. 4 საათის შემდეგ (მიიღება მხოლოდ ა. კალანდაძის სტამბაში) ეღ. 1 მ. მეტი.

დამატებანი № ღირს ყველგან 7 კაპ.

ყოველ-დღიური საპოლიტიკო, საეკონომიო და სალიტერატურო გაზეთი

წელიწადი მეორე. **საქართველო** წელიწადი მეორე.

შპრემიოდ ღირს: ყოველ-კვირეულ სურათებიან დამატებით ერთის წლით 8 მ. 50 კ. 6 თვით—4 მ. 50 კ. 3 თვით—2 მ. 40 კ. 1 თვით—80 კ. თვიურად ხელის მოწერა შეიძლება მხოლოდ თვის პირველიდან პირ-მდე.

ფასები: წლიურად—10 მ. ხელის მოწერისას 5 მ. 1 თიბათვიდან—9 მან.

სამგლოვიარო განცხადება ჩვეულებრივის ზომისა ღირს 3 მან. ნაშუადღევის 4 საათის შემდეგ 4—მან.

გაზეთის კანტორა ღიაა დილით—9—3 საათამდე საღამოთი—5—7 საათამდე.

ფოსტის მისამართი: Тифлисъ. Московская ул. № 4, домъ Габаева. Почтовый ящикъ № 76.

რედაქტორ-გამომცემელი **სანდრო შანშიაშვილი.**

გულდამწვარი დედა კნ. ფელანია ზაქარიას ასული, კნ. ნადეჟდა გრიგორის ასული და ძმა თ-დ კოსტანტინე გრიგორის ძე თუმანიშვილები, აუწყებენ ნათესავთა და ნაცნობთ, რომ ხანმოკლე ავადმყოფობის შემდეგ გარდაიცვალა პირველის შვილი და მეორეთა ძმა

თ-დ ვლადიმერ (ვალოდია) გრიგორის ძე

თუმანიშვილი

პანაშვიდები ყოველ დღე საღ. 7 საათზე, გამოსვენება მოხდება შაბათს, 13 აგვისტოს, თუმანოვის ქუჩა № 8, ნიკოლოზის ტაძარში, (ჩუღურეთში) და დაკრძალვა წმ. ნინოს სასაფლაოზე.

ეფემია გრიგოლის ასული, დავით და მიხეილ გრიგოლის ძენი გიორგიევები, ნინო გრიგოლის ასული უგრელიძე შვილებითურთ და ელენე გრიგოლის ასული ბაირამაშვილი შვილებითურთ გულითადი მწუხარებით აუწყებენ ნათესავთა და ნაცნობთ მათი ძმის და ბიძის

დიმიტრი გრიგოლის ძის

გიორგიევის

გარდაცვალებას სოფელ დიღომში.

დაკრძალვა მოხდება იმავე სოფელში წმინდა მარინეს ეკლესიის გალავანში 16 აგვისტოს წირვის შემდეგ. წირვა დაიწყება $9^1/_2$ საათზედ დილით.

(2-303-1)

ხარფუხის საზოგადო კლუბი

(მიხეილის პროსპექტი № 131, საზაფხულო შენობაში)

შაბათს, 13 მარტიამოგბისთვეს

ქართულ ენაზე წარმოდგენილი იქნება

არშინ-მალ-ალან

აზიური ოპერეტტა 4 მოქმედებად აჯიბეკოვისა. **აზიური მუსიკით**

დასაწყისი საღამოს 9 საათზე.

ოპერეტაზე შესვლა უფასოა. ბაღში დაუკრავს **სიმებიანი ორკესტრი.**

(1-213-1)

პირველ ხარისხოვანი რესტორანი

კაფე პარიზი

ახლად მოწყობილი მსგავსად სატახტო ქალაქთა რესტორანებისა.

(სასახლის ქუჩაზე „ახალ კლუბის“ ქვეშ)

სიცხისაგან თავის შეფარება მხოლოდ „კაფე პარიზში“ შეიძლება.

ფასები ყველასათვის ხელმისაწვდომია

ყოველ დღე მზადდება

საუზმე	ჩაი
სადილები	ყავა
ვახშმები	ხაჭაპური
	პიროშკები

ადგილობრივი და უცხოური საჭმელები, კარაქზე, გამოცდილ მზარეულის ხელმძღვანელობით.

პატივისცემით **სილ. ხ. გიგიბერია.**

ახალი მელანი

კოტე ონიკაშვილისა

მელანი ასლის ასალებადაც („კაპიროგვაკისთვის“) კარგია

დავამზადე მელანი და ვყიდი შემდეგს ფასებში

ვინც ორ თუმანზე მეტს გამოიწერს შუშით (ფლაკონით) ეღირება: გირვანქა—1 მ., $^1/_2$ გირვანქა—50 კაპ. $^1/_4$ გირვანქა—30 კაპ.

ვისაც ფუთობით ჰსურს გაიწეროს უფლაკონოდ ერთი ფუთი ღირს 35 მან.

გასაგზავნს ფასს ნახევარს ჩვენ ვიხდით. ფასდადებით მელანი გაეგზავნება, ვინც მესამედს ფასს წინადვე გამოგვიგზავნის.

მსურველს მივაწვდი ჩემის მელნის ნიმუშს

მისამართი: ქ. თელავი, **კოტე ონიკაშვილი.**

ღვინის საწყობი

ნიკო გ. სესიაშვილისა

იყიდება ხელსაყრელ ფასებში საუცხოვო ნამდვილი

კახური ღვინო

განოვის ქუჩა № 4.

——— სახლი სათავად-აზნაურო ბანკისა. ———

(185—წ.)

საუკეთესო კახური

ღვინის საწყობი

ადამ ზურაბის ძის

ბერელაშვილისა

მოთავსებულია მიხეილის ქუჩაზე № 5. ხაკუთარი სახლი.

(102—წ.)

ქ. ბაქოში

ღვინით ვაჭრობა

„მელაანი“

თ. ი. ზ. ანდრონიკაშვილი და ამხ.

იშოვება საუკეთესო კახური ღვინოები

(112—წ.)

საგვალანტერიო მაღაზია

ერ. ივ. ჭავჭანიძისა და ი. ი. გველესიანისა

იმყოფება შუა ბაზარში, მანთაშევის ქარვასლაში.

იშოვება ყოველგვარი საგვალანტერიო საუკეთესო საქონელი:

ჩულქეულობა, ქოლგები და სხვა ახალ მოდის საქონელი

(101—წ.)

საჭიროა პარიკმახერი. **საჭიროა პატიოსანი ხელოსანი**

წყნეთის ქუჩაზე, № 2. საპარიკმახეროში. ფასი მორიგებით.

(2—301—1)

გოლოვინის პრ. და სამხედრო ქუჩის კუთხეში, ფოსტა-ტელეგრაფის პირდაპირ გაიხსნა

ახალი აფთიაქი

პროვიზორის ახვლედიანისა

ექიმი მ. გ. ვეფხვაძე

ტომსკის უნივერსიტეტის ვენერიულ კლინიკის ორდინატორად ნამყოფი იღებს ავადმყოფებს ბანისა და ვენერიულის სნეულებით ყოველ დღე 3—5 საათამდე, ფარანოვის ძეგლის პირდაპირ, ნაბიეზდის ქუჩ. № 18.

დ. ზესტაფონი

ექიმი

დ. კ. მაჭავარიანი

იღებს ავადმყოფებს ყოველ დღე

ექიმი

მ. დ. ნინამძღვრიშვილი

ყ. ორდინატორი ხარკოვის უნივერსიტეტისა სამედიცინო ინსტიტუტის კლინიკებისა გადმოვიდა თბილისში და იღებს **შინაგან სნეულებიან** ავადმყოფებს: გულისა, ფილტვებისა და სისხლის სნეულებებიანს სპეციალურად, საღამოს 5—7 საათამდე, მიხეილის ქ. № 36, მეორე სართული.

ექიმი

მ. ი. ვაჩნაძე

იღებს ბავშვთა და შინაგან სნეულ. ავადმყოფებს მუდამ დღე, კვირა-დღის გარდა საღამოს 5—7 საათამდე, ბელინსკის ქ. № 4. (თ.—202—)

უცხოეთიდან რუსეთში დაბრუნდა

ექიმი

ა. დ. შაჰაბაზიანცი

ყოფილი ასისტ. ბერლინის საუნივერსიტეტო კლინიკისა, ყოველდღე ღებულობს ქალთა და საშარდე სნეულებათა ავადმყოფებს. საღ. 5—7 ს. ვერის დაღმ., № 1. სახ. მელიქ-აზარიანცისა, ტელ. 1—96.

დოქტორი მედიცინისა

მოსე ანთიმოსის ძე

კალანდარიშვილი

უმფროსი ექიმი თბ. კადეტთა კორპუსისა.

ბავშვთა, შინაგან და ქირურგიულ სნეულებიან ავადმყოფებს **თიბათვის 15-დან**

იღებს მანგლისში

კორპუსის ბანაში

ექიმი-დოსტაძაური

გ. მ. მუხაძე

იღებს ავადმყოფთ საღამოს 5—6 საათ. მისამართი: კუთხე კიროჩნი და დიდი მთავრის ქუჩისა, სახლი სვანიშვილისა; შესაფალი დიდი მთავრის ქუჩიდან № 67 ოფიცერთა ეკონომიური საზოგადოების შენობის პირდაპირ. ტელეფონი № 5—77.

ვამზადებთ პიროგით

პრაპორშჩიკთა სკოლისათვის. მაცადინეობა დაიწყო. მსურველთა მიღება გრძელდება. პირადათ მოლაპარაკება ყოველ დღე საღამოს 6—7 საათამდე.

მისამართი: მოსკოვის ქუჩა, № 24. ბინა 1. (თ-128-15)

თბილისი, 13 მარტიამოგბისთვე.

ქალაქის თვითმართველობის ოინები.

ქალაქის თვითმართველობა საქმით და სიმართლით კი არ სცდილობს ქალაქის მკვიდრთა გული მოიგოს და მათი ყურადღება დაიმსახუროს. ეს ერთობ ბევრ ენერგიას მოითხოვდა, ისე როგორც კეთილსინდისიერებასა და პირადი მოვალეობის შეგნებას. ეს თვისებები, სამწუხაროდ, როგორც წლებს განმავლობაში ჩვენს თავზე გამოვსცადეთ, თბილისის ქალაქის თვითმართველობას აკლია. იგი არც ზრუნავს ეს ნაკლი შეივსოს. თვისი კუზი სამარეში თან უნდა წაიღოს. ან რად უნდა აიტკივოს თავი, როდესაც იგი დარწმუნებულია, რომ გულმართალ თბილისის მცხოვრებთ თვალს ადვილად აუხვევს და მადლობასაც ადვილად დასტყუვებს. ჯამბაზობა უფრო ადვილი საქმეა, ვიდრე ნამდვილი ზრუნვა ქალაქის ინტერესებისათვის. დღეს ბევრი მტკიცება არ უნდა იმას, რომ თბილისში პირველ საჭიროების სანოვაგის გაძვირება და უშოვნელობა უფრო ქალაქის უთადარიგობის შედეგია, ვიდრე რომელიმე სხვა გარემოებისა. მაგრამ თბილისის თვითმართველობა ცდილობს ქვეყანას დაუმტკიცოს, რომ თუ იგი არა, თბილისს დიდი უბედურება თავს დაატყდებოდა, რომ აქაც მოსკოვის ფასები დაიმკვიდრებდა. თბილისის ქალაქის თვითმართველობა საზოგადოებაში ფურცლებს ავრცელებს, რომელსაც ეწოდება შედარებითი ფასები პირველ საჭიროების საგნებზე. შესადარებლად მას აუღია მოსკოვი და თბილისი. წინასიტყვაობაში ფურცლის ავტორი ლაპარაკობს, მიუხედავად იმისა, რომ მოსკოვი უფრო ახლოა წარმოების რაიონებთან, ხოლო თბილისი ცხრა მთას იქით გადაკარგულია, მიუხედავად იმისა, რომ მოსკოვი კვანძია რკინის გზის მრავალი ლიანდაგისა, მაშინ როდესაც თბილისში ერთად-ერთი რკინის გზაა, და ისიც სამხედრო საჭიროებას უნდებაო, მიუხედავად იმისა, რომ მოსკოვი თვით წარმოების დიდი ცენტრიაო, იქ ფასები უფრო აწეულია ვიდრე თბილისშიო, თუმც ზემო მოყვანილ მოსაზრებათა გამო ეს ასე არ უნდა ყოფილიყოო. ამ „დასაბუთებული“ შესავლის შემდეგ, ავტორს მოჰყავს სხვა და სხვა სანოვაგის ფასები. მოსკოვში ომამდე ფუთი ფქვილი 2 მან. 59 კაპ. ღირდა, ხოლო ეხლა 4 მ. 10 კ., თბილისში-კი იმავე ხარისხის ფქვილი ფუთი 3 მან. 40 კაპ. ღირსო.

ფქვილიან ფურცლის ავტორი პურზე გადადის და ამბობს: მოსკოვში პირველი ხარისხის პური ომამდე 7 კაპეიკი ღირდა, ხოლო ეხლა ორი შაური ღირსო, თბილისში კი ომამდე შაური ღირდა, ეხლა კიდევ 7 კაპეიკი ღირს და, თითქოს აქ არაფერიაო, დასძენს: მართალია მოსკოვის პური თბილისისას ბევრად სჯობიაო. ძროხის ხორცი თბილისში ორი აბაზი ღირს, ხოლო მოსკოვში ოთხი აბაზი, იქ სამასი პროცენტით გაძვირდაო. მიუხედავად მოყვანილ გამამართლებელ მოსაზრებათა, კარაქი მოსკოვში უფრო იაფია, ვიდრე თბილისში, კვერცხის ფასი ერთი და იგივე.

ყველა მოყვანილი ცნობებიდან ის ირკვევა ბოლოს და ბოლოს, რომ ზოგი სანოვაგე მოსკოვში უფრო იაფად იყიდება, ვიდრე თბილისში და ზოგიც ომამდეც ნორმალურ პირობებში მოსკოვში უფრო ძვირი იყო, ვიდრე თბილისში, ხოლო ამ ომის დროს, საერთო პირობების წყალობით, იქაც გაძვირებულა; აღსანიშნავია, რომ პროცენტულად ეს გაძვირება ზოგ შემთხვევაში ნაკლებიცაა აქაურ გაძვირებაზე, ზოგ შემთხვევაშიც აქაურთან ბარ და ბარია. მაშასადამე თბილისის ქალაქის საერთო მოსაზრებანი არავითარ ღირებულებას არ წარმოადგენენ. მხოლოდ გაუგებარი და უბირი მოქალაქე შეიძლება მოსტყუვდეს და ქალაქის თვითმართველობას ნდობა და მადლობა გამოუცხადოს. ამ ფურცლის დანიშნულება სწორედ ეს არის. ქალაქის თვითმართველობას უჯობს თავი დაანებოს ამ თაღლითობას და მანქანებით გატეხილ სახელის აღდგენას მცხოვრებთა თვალში. უკეთესია სწორი და მართალი გზით იმოქმედოს, თორემ კოკა ყოველთვის წყალს ვერ ზიდავს.

ეროვნული ვითარება

სომეხთა ცენტრალი კომიტეტი. წარსულ სომხურ ყრილობაზე, პეტრეს ქალაქში არჩეული რწმუნებულნი შეკრებილან თბილისში, შეუდგენიათ და წარუდგენიათ კიდეც მთავრობისთვის წესდება შესახებ „სომეხთა საზოგადოებრივ ორგანიზაციათა წარმომადგენლების ყრილობათა“; ყრილობებში მონაწილეობენ ეჩმიაძინის მთავარი კომიტეტი, ყველა ადგილობრივად მყოფი სომხური კომიტეტები, საქველმოქმედო, საგანათლებო საზოგადოებანი, აგრეედვე პეტრ. და მოსკოვის სომხური საეკლესიო კომიტეტები; ყრილობათა დადგენილებათა სისრულეში მოსაყვანად ირჩევენ „ყრილობათა ცენტრალ კომიტეტს“, რომელსაც უფლება აქვს უძრავ-მოძრავ ქონების შეძენისა და დაგირავებისა და სხვა ასეთი; ცენტრალი სომხური კომიტეტის ბინადრობა თბილისშია; „არმ. ვესტ.“ სწერს, რომ ცენტრალ კომიტეტმა უნდა გააერთიანოს სომეხთა სხვა და სხვა ორგანიზაციების მოქმედება და გადახვეწილთა მოსავლელად, დარბეულ სომხეთის აღსადგენად და აგრეედვე რუსის უმაღლეს მთავრობის წინაშე წარმომადგენლობა გასწიოს ისე, რომ მთელი სომხის ერის ხმა ერთნაირად ისმოდესო.

ოსმალეთი სომხებზე. ოსმალეთის მთავრობას გამოუცია საგულისხმო წიგნი შემდეგი სათაურით: „სიმართლე შესახებ სომეხთა მოძრაობისა და მთავრობის მიერ მიღებულ ზომათა“. წიგნი ამტკიცებს: სომეხთა „ელემენტი“ ომამდის მთავრობის დიდი ნდობით იყო აღჭურვილი და ამიტომაც ბევრ მათგანს კარგი თანამდებობაც ებარა; „სომეხთა ელემენტს“ ოსმალეთი არ სცნობს სომხების ეროვნებად (ნაციად)—ისინი მხოლოდ „ელემენტიაო“. ვაძლევდით ისეთ კონცესიებს და პრივილეგიებს, როგორიც არც ერთ უცხოელს არ უნახავს ჩვენგანო; მიუხედავად ამისა და იმის მაგიერად, რომ ასეთ სიკეთისათვის მადლობა გადაეხადათ, სომხები სარგებლობდნენ ყოველი-ე შემთხვევით, რომ ზიანი მიეყენებიათ ოსმალეთისათვის, როგორც შიგნით, ისე გარედანო; სომხები თვითონ უშლიდნენ ხელს ანატოლიაში რეფორმების განხორციელებას, რათა ამით ჩაერიათ ჩვენ საქმეებში ევროპიელებიო; შედეგი კი იყო, რომ ოსმალეთის მაჰმადიანმა ხალხმა, მიხვდა-რა ვინაა მიზეზი მის სახელმწიფოში აცხოელთა ხელის ფათურის, საშინლად აიძულა თავის გამცემი და მუხანათი მეზობლები; ომის დაწყების შემდეგ, როდესაც რუსთა მიერ შეცდენით ვანის სომხებმა აჯანყებაც დაიწყეს, მაშინ ჩვენ იძულებული გავხდით თანაბარი ზომები მიგვეღოო; და კიდევაც გადავასახლეთ ძალით ყველა „ელემენტი“ ჯერ საომარ ასპარეზის მიდამოებიდან და შემდეგ კი მთელი ანატოლიის სომხობა გადავიყვანეთ უცხოელთა თვალიდან დაფარებულ ადგილებში (შუამდინარეში). ასეთია ოსმალეთის მთავრობის თავის მართლება; „არმიან. ვისტ.“ დაუფიქრებია იმ გარემოებას, ვაი თუ ოსმალეთს დაუჯერონო და სწერს: „მიუხედავად ჩვენი საქმის სიმართლისა, არ უნდა ვუცადოთ ხელ-დაკრეფილებმა საზავო კონგრესს, რომელიც ჩვენს ბედს გადასწყვეტს და ახლავე უნდა შევაგროვოთ საკმაო საბუთები კონგრესზე წარსადგენათო.

ვანის წლის თავი. „ვონ-ტოსპმ“ სწერს: ამ დღეებში შესრულდა ვანიდან რუსების და მათთან ერთად მთელი ვანის ვილაიეთის სომხების გადმოხვეწის წლის თავიო. ჟურნალი იგონებს, თუ როგორ პირობებში მოდიოდნენ სომხები: „რუსის ჯარის არაოფიციალმა განკარგულებამ ისეთ სასოწარკვეთილებაში ჩაგვაგდო, რომ ჩვენ გარდავსწყვიტეთ ერთი საათის განმავლობაში დაუყონებლივ მთელი ხალხით აქედან წასვლაო; ასეთი სტიქიური გარდახვეწა შაჰბაზის დროსაც არ ახსოვსო. მთელი კვირის განმავლობაში ვასპურაკანის სომხები, რიცხვით 150.000-მდე, მკათათვის მხით დამწვარნი, დღე და ღამ დაუსვენებლივ მოვდიოდით რუსეთის კავკასიის საზღვრისკენო... ეს წამოსვლა ჩვენ 50.000 ადამიანით დაგვიჯდაო“...

სომეხთათვის საუბედუროდ, სწორედ წლის თავზე დაიწყო იზეთ-ფაშას შეტევა მუშა ბითლისით და ვანის სომხები კვლავ დაიძრა ჩრდილოეთისაკენ.

სომხები ამერიკაში. ამერიკაში თურმე ამ ჟამად ასი ათასი სომეხია ოსმალეთიდან მოსული; ისინი ცხოვრობენ უმთავრესად ატლანტიის ოკეანეს ნაპირზე — ნიუ-იორკში, ბოსტონში, ფილადელფიაში; ამერიკელ სომეხთა შორის ცნობილი არიან—თომა კარვინი, ყოფილი ფინანსთა მინისტრად შეერთებულ შტატებში და სეროპიანი—ქაღალდის ფულის საბეჭდი საღებავის გამომგონი; ამერიკელ სომხობას ეროვნება ისე კარგად შეუნახია, რომ ახლანდელ პრეზიდენტს, ვილსონს კიდეც უთქვამს: „მონღოლთა მოდგმის ერთა (იაპონელ-ჩინელთა) შემდეგ მე არ ვიცნობ ისეთ ერს, რომელიც აგრე ძნელად ექვემდებარებოდეს უცხოეთში ყოფნის დროს ასიმილიაციის კანონსო“.

ომის ამბები

გრძოლის ველზე

გუშინდელი მთავარ-შტაბის ოფიციალი დეპეშა მეტად საყურადღებო ცნობას იძლევა კავკასიის ბრძოლის ველიდან. რუსეთის ჯარს დაუმარცხებია ოსმალები და ქ. მუში აუღია.

ადრევე გვქონდა მოთავსებული ცნობა შესახებ იმისა, თუ რა გზით უტევდნენ რუსები. ისიც ვიცით, რომ ოსმალებს უკან დაახევინეს ნაზილ-გელის ტბის დასავლეთით. მაშინვე აღვნიშნეთ რა განსაცდელიც ელოდა იმ ოსმალეთის ჯარს, რომელიც მუშის მიმართულებით ხნისკალისაკენ იწევდა. თავის თავად ადვილი და ცხადია, რომ რუსები შეეცდებოდნენ მუშის აღებას, რათა მოეწყვიტნათ ოსმალები.

ეს ასეც მოხდა. აქაც ძველებურად ოსმალები დამარცხდნენ და ის საუკეთესო ოპერაცია, რომლის განხორციელებასაც ლამობდნენ, ფუჭათ დაურჩათ. საკვირველია აქ ის, რომ ბითლისიდან წამოსულ ოსმალეთის ჯარის შესახებ არაფერი ცნობა არა ვგაქვს, რას აკეთებდა ის ამისთანა გამწვავებულ დროს. სჩანს ისიც საკმაოთ არის შესუსტებული, რომ ვერავითარი წინააღმდეგობა ვერ გაუწია რუსეთის ჯარს. არა ნაკლებ დამარცხდნენ ოსმალები აგრეთვე მოსულის მიმართულებით. სოფ. რაიაცას მიდამოებში რუსები გარს შემოერტყნენ ოსმალეთის მთელ დივიზიას და თითქმის სულ გაანადგურეს. ამრიგად ერთხელ კიდევ დაგვიმტკიცეს ოსმალებმა, რომ მათ სრულებით არ შეუძლიანთ ფართო ოპერაციის წარმოება.

აღმოსავლეთ ასპარეზზე მდ. სტოხოდზე გერმანელებს გაუჩაღებიათ საარტილერიო ცეცხლი ტორელთან, შემდეგ წამოსულან იერიშით, მაგრამ რუსებს შეუჩერებიათ.

ბალკანეთში ბრძოლა უფრო მკაცრ ხასიათს იღებს. ახლა ორივე მოპირდაპირენი მთელ ბრძოლის ხაზზე ერთმანეთს უტევენ.

დასავლეთის ასპარეზზე გერმანელებმა იერიშები განაახლეს და სცდილობენ ინიციატივა მოკავშირეებს ხელიდან გამოგლიჯონ.

ომის დეპეშები

უმაღლეს მთავარსარდლის შტაბისა

პეტროგრადი, 11 მარიამობისთვე. ოფიციალი. დასავლეთის ასპარეზი. 10 მარიამოაისთვეს, შუადღის 12 საათზე მოპირდაპირემ ძლიერი საარტილერიო ცეცხლი გააჩინა ჩვენ სიმაგრეებთან ტობოლთან, სტოხოდის დასავლეთ ნაპირზე, ხოლო 4 საათზე ჩვენზე იერიში მოიტანეს, მაგრამ თოფების და ტყვიის მფრქვეველების საშუალებით მოვიგერიეთ.

ზოლოტაია ლიპაზე ოსმალთა პოლკები შეამჩნიეს.

კავკასიის ასპარეზი. ჩვენი შეტევა ვანის ტბის დასავლეთით გრძელდება. ქ. მუშის ჩრდილოეთ-აღმოსავლეთით დავიპირეთ არაჯავანკის მიდამოები. მოსულის მიმართულებით ჩვენმა სასიქადულო ჯარმა სოფ. რაიატის მიდამოებში ოსმალთა მეოთხე დივიზია დაამარცხა ორ პოლკს შემოვეხვიეთ და დავატყვევეთ, ამათში ერთი მათგანი შტაბით და უფროსით დავაპატიმრეთ. ხელთ ვიგდეთ ზარბაზნები და ტყვიის მფრქვეველები. დავლის და ტყვეების შემოწმება გრძელდება.

პეტროგრადი, 11 მარიამობისთვე. ოფიციალი. დასავლეთი ასპარეზი. მდგომარეობა უცვლელია.

კავკასიის ასპარეზი. ჩვენმა ჯარმა მტერი უკან დასწია, და ვანის ტბის დასავლეთ მიდამოებში ქ. მუშაში შეიჭრა და ტყვეები წამოიყვანა. დამატებითი ცნობის მიხედვით, რაიატის მიდამოებში ბრძოლის შემდეგ, სადაც გარს შემოვერტყით ოსმალთა მეოთხე დივიზიას, დავატყვევეთ ოსმალთა მე-11 პოლკი კომანდირით, 50 აფიცერი და 1600 ჯარის კაცი, აგრეთვე დარჩენილი ოსმალთა მეათე პოლკისა ორი შტაბ-აფიცერით, ობერ-აფიცრებით და 65 ასკერი. აქვე ხელთ ვიგდეთ 3 ზარბაზანი და 3 ტყვიისმფრქვეველი.

პარიზი, 10 მარიამობ. საღამოს ოფიციალი ცნობა. სომის ჩრდილოეთით და სამხრეთით მთელი დღის განმავლობაში საარტილერიო ბრძოლაა, განსაკუთრებით ბელუა-ან-სანტერ და ესტრეს მიდამოებში. მაასის მარჯვენა ნაპირზე ჩვენმა ჯარმა იერიში მიიტანა გერმანელებზე ფლერისა და ტიომონის შუა, და წინ წაიწია. დავატყვევეთ 200 კაცი, ამათში ორი აფიცერი.

პარიზი, 10 მარიამობისთვე. ოფიციალი. ბალკანეთში. 9 მარიამობისთვეს მოკავშირეთა არმიები, დაბყროგილ ადხილებში, მოგლენიცის და ველიშის შუა გამაგრდნენ. ჩრდილოეთით სტრუმინოდან კუკურუზის ტყიან ადგილებისაკენ სერბებმა წინ წაიწიეს. ფრანგებმა ბულგარელების იერიში სოფ. პალისზე მოიგერიეს. მდ. სტრუმაზე მარცხენა და მარჯვენა ბრძოლის წვერზე ისტროვოს ტბასთან მტრის შეტევა შევაჩერეთ. დოირანის ტბის ნაპირზე მტრის ჰაეროპლანი ჩამოვაგდეთ.

ლონდონი, 12 მარიამობისთვე. წარსულ ღამეს ტიეპვალის სამხრეთით ჩვენ თხრილებზე მტერმა ორჯელ მოიტანა იერიში. ერთ შემთხვევაში 7 საათ. საღამოთი მტერი ჩვენ თხრილებში შემოიჭრა, მაგრამ მალე გავრეკეთ. მეორე იერიშიც დილის 3 საათ. მოვიგერიეთ.

პარიზი, 10 მარიამობისთვე. ოფიციალი. სომას ჩრდილოეთით გერმანელებმა საშინელი სროლა აუტეხეს ფრანგთა თხრილების პირველ წყებას. ასევე უშენდნენ ბანაკთა ერთი-ერთმანეთთან შემაერთებელ გზებს. ქვეითა ჯარებს იერიშები არ მოუტანიათ. სომის სამხრეთით ძლიერი საარტილერიო სროლის შემდეგ გერმანელებმა იერიშები მოიტანეს და განმტკიცდნენ ესტრეს სამხრეთით და სუაკურის დასავლეთით, უმთავრესად იმ ადგილებში, რაიც მათ 8 მარიამობისთვეს დაჰკარგეს. ბელუა-ანსანტერში, ვილორკში და ლიგონში მკვირცხლი საარტილერიო სროლაა. ვოგეზებში ფრანგებმა ყუმბარებით მოიგერიეს გერმანელთა იერიშები. დანარჩენ ფრონტზე ღამემ მშვიდობიანად ჩაიარა.

პარიზი, 10 მარიამობისთვე. ოფიციალი. 8 მარიამობისთვეს, სალონიკის მთელ ფრონტის გასწვრივ სასტიკი ბრძოლაა. ცენტრში ინგლისისა და ფრანგების ჯარებმა დოირანის პოზიციებზე საარტილერიო ცეცხლი გაუჩინეს ბულგართა ჯარებს. ვარდარის დასავლეთ ნაპირებზე ფრანგთა ჯარებმა აიღეს ლუნიცის მწვერვალების ხაზი. აუღებელი მხოლოდ ერთი პუნქტი დარჩა. მიუხედავად იმისა, რომ მტერს სასტიკი კონტრ-იერიშები მოაქვს, სერბელთა ჯარები წინსვლას განაგრძობენ მთიან რაიონში პონისა და მოგელენიციის შუა. ორთავე ფრთაზე მტერმა დიდი მსხვერპლის შემდეგ მოახერხა ჩვენი მოწინავე ჯარების დახევა. სერესის დასავლეთით ბულგარებმა დასტოვეს პოზიციები. რაც შეეხება მარცხენა ფრთას, სადაც სერბელებს უნდა შეეკავებინათ ბულგარები, იძულებული გახდნენ თავიანთ პოზიციებს დაბრუნებოდნენ და ოსტროობოს ტბის პოზიციებს დაუბრუნდნენ.

ტოკიო, 10 მარიამობისთვე. გოშიატუნთან მონღოლთა და ჩინელთა შეტაკება მოხდა. ტყვია ეცემოდა იაპონელთა რაზმებში. ეს რაზმი მოითხოვდა სროლის შეჩერებას. ჩინელებმა საპასუხოდ პირდაპირ მათაც დაუშინეს.

ათინა, 10 მარიამობისთვე. მაკედონიაში მომხდარი ამბები მთელს საბერძნეთს აღელვებს. ვენიზელოსის მომხრენი საყვირსა სცემენ. ნაციონალისტები უპასუხებენ, რომ გერმანელთა და ბულგარელთა მიერ მიცემული სიტყვა საუკეთესო პასუხია იმისა, რომ ბულგარები იმარჯვებენო. გაზეთები ხალხს მოუწოდებენ, ადექით და ცხადად სთქვით, ვის ემხრობით, ან ვის ებრძვით, რა გსურთო.

ლონდონი, 11 მარიამობისთვე. „ცეპელინი“ აღმოსავლეთ სანაპიროებში შუაღამემდე დაჰფრინავდა და ყუმბარებს ისვროდა. საბედნიეროდ ყუმბარები ცარიელ ადგილებში დაეცა და არავითარი ზარალი არ მიუცია. ღამის პირველ საათზე ცეპელინი გაბრუნდა.

ურნალ-გაზეთებიდან

გერმანელთა გენერლები დასავლეთ ფრონტზე.

როგორც პარიზელი გაზეთები ასწერენ, დასავლეთ ფრონტზე გერმანელებს ასე გაუნაწილებიათ ჯარები: გერმანეთის კრონპრინცის ფრიდრიხ ვილჰელმის არმიას მდ. მაასის მარცხენა ნაპირზე ხელმძღვანელობს გენერალი მუდრა, რომელმაც სახელი გა ითქვა თავისი საინჟინრო ნიჭით. მაასის მარჯვენა ნაპირზე ამის განაგებს ინფანტერიის გენერალი ფონ-ლოხოვი, რომელიც ომამდე პრუსიის არმიის მესამე კორპუსს ხელმძღვანელობდა ბრანდენბურგის პროვინციაში. მდინარე სომის რაიონში, სამხრეთით სდგანან გენერლები ბელოვი, შტეინი, ტანცევიცე, კვასტი და ბენი; ჩრდილოეთით სდგანან ინფანტერიის გენერალი ფონ-არმინი, რომელიც მეოთხე არმიას ხელმძღვანელობს. ამის გარდა, ჩრდილოეთითვე სახელი გაითქვა გენერალ ჰალვიცმა. ეს აღმოსავლეთის ფრონტიდან გადმოიყვანეს, სადაც ფელდმარშალ მაკენზენის არმიაში იღებდა მონაწილეობას. ეს გარემოება აფიქრებინებს ფრანგებს, რომ ამ ჟამად თვითონ მაკენზენიც სომის რაიონში უნდა იმყოფებოდესო.

კარპის მოგზაურობა.

რუმინელი ცნობილი გერმანოფილი კარპი ვენსა და ბერლინისაკენ გამგზავრებულა, რომ იქ რუმინეთის მდგომარეობის ნამდვილი სურათი გადასცესო. რუმინეთი ფეხზე სდგას. ხმლის ამოღების მოლოდინშიაო.

საბერძნეთის ყოყმანი.

საბერძნეთსაც უდგება გარდამწყვეტი მომენტი. მთავრობა სწმენდს ვენიზელოსის მომხრეებს. ჯარში თუ დაწესებულებათა შორის ყველგან გერმანოფილები ჩააყენეს. მიუხედავად ამისა საბერძნეთის შინაური ცხოვრება არ შერყეულა. ვენიზელოსი კვლავ ძალაშია და მომხრეებს ეძებს.

პოლონეთის საკითხი.

გერმანეთის მთავრობა უკვე საქმით შეუდგა განახორციელოს განზრახული გეგმა პოლონეთის დამოუკიდებლობისა მის პროტექტორობის ქვეშ. ამ მიზნით მომავალ სახელმწიფოსთვის ბიუჯეტსაც კი იმუშავებს. ამასთანავე დიდს აგიტაციას ეწევიან თვით პოლონელთა შორის. „Frank. Ztg.“, მაგალითად, ამბობს: „ომმა თავის-თავად გასწყვიტა ეკონომიური კავშირი რუსეთის პოლონეთისა და მთელ რუსეთს შუა. თვით გეოგრაფიაც კი თითქოს უკარნახებს რუსეთის პოლონეთს დაემყაროს გერმანეთზე. პოლონეთის უდიდესი მდინარენი ზღვაში გერმანელთა ტერიტორიით ჩადის, პოლონეთი რუსეთის შუაგულიდან დიდათაა დაშორებული, რომ გლეხებმა რუსთაგან იიმედონ სახნავ მიწების თუნდა იჯარით აღება. ამიტომ პოლონეთის საზღვრები კიდევ რუსეთის აღმოსავლეთ ტერიტორიითაც უნდა გაფართოვდესო.

თურქები ლვოვში.

„Echo be Paris“ სწერს: აღარავისთვის არ არის დაფარული, რომ გერმანელებმა ოსმალთა პოლკები ჩააყენეს ლვოვში რუსებთან საბრძოლველად. საოცარია! ოსმალებს თავისი თავი ვერ დაუცვიათ, დაჰკარგეს მთელი სომხეთი და კიდევ ლვოვისაკენ მოდიანო, შემდეგ გაზეთი დაცინვით ამბობს: გერმანელთ მეტად კარგი ძალა აქვთ ყველაფერში და ასე მშვენივრად ინახავენ მოკავშირეთა მთლიანობას და ხელშეუხებლობასაო.

ზეიმის მოლოდინში.

ვილჰელმს ჰაფენში და კილში კაიზერს განუზრახავს ენკენისთვის პირველ რიცხვებში დიდი ზეიმი გაჰმართოს. მიზანი ასეთი ბრწყინვალე დღეასწაულისა ჯერ არ გამოუქვეყნებიათ.

ქალაქის თავი მაქსი.

როგორც ვიცით, ბრიუსელის ქალაქის თავი გერმანელებმა დაატუსაღეს, რადგანაც მაქსმა პირობები კონტრიბუციაზე, რაზეც თვითონვე ხელს აწერდა, არ შეუსრულა გამარჯვებულთ. ამის გარდა ტუსაღობიდანაც კი მაქსი წერილებით და პროკლამაციით ამხნევებდა თავის თანამემამულეთ: გამხნევდით, სულით არ დაეცეთ და მალე, სულ მალე, ორიოდ კვირეში მოკავშირენი დაგიხსნიან, ბარბაროსებს განსდევნიან და დიდ ბელგეთს აღადგენენო. მართალია, მაქსი მოსტყუვდა, ეს გამარჯვება რამდენიმე წლით გადაიდო, მაგრამ მადლიერმა მეფე ალბერტმა, როგორც ამბობენ, მას ქალაქის მხსნელი მამა უწოდა და უმაღლესად უბოძა ბრიუსელის გრაფობა.

გერმანელთა მუქარა

რუმინეთის რყევა დიდად აფიქრებს, როგორც მოკავშირეებს, ისე ცენტრალ სახელმწიფოთ. პრესა ორთავე მხარისა ოდნავ ყურმოკრულ ამბებსაც კი ანგარიშს უწევს, „Jrank ztg.“ სხვათა შორის სწერს: რუმინეთის გამოსვლა, ბულგარეთის საკითხისთვის, მართალია, მეტად ძნელი იქნება, მაგრამ არა გადამწყვეტი მნიშვნელობით. ოდნავ თუ ნახტომი შეეშალა, მაშინ ვაი მას! იგი სამუდამოდ დაიღუპება! ჩვენ არა გვსურს რუმინეთის გამოსვლა, მაგრამ არც ამისი გვეშინიან!“

უკანასკნელი დეპეშები

გალიჩინაში მოსულს ოსმალებსა და ბულგარებისადმი გერმანელებს მოწოდებით მიუმართავთ, სადაც აღნიშნულია მადიარებთან მათი ნათესაობა და მოუწოდებენ რუსეთის წინააღმდეგ იბრძოლეთ, რადგან რუსეთი მაჰმადიანთა განადგურებას ლამობსო.

—

„მორნინგ პოსტი“ გადმოვცემს: ავსტრიას განზრახვა აქვს ვისლის სანაპიროები და გალიცია სამეფოდ გამოაცხადოს, როგორც ჰუნგრეთია. მეფეთ ჰაბსბურგთა მოგვარე დაუყენოს და სატახტო ქალაქად ვარშავა მიუჩინოსო.

—

ასკვიტმა შეკითხვაზე თემთა პალატას უპასუხა: დღემდე სერიოზული მოლაპარაკება ზავის ჩამოსაგდებად არ მქონია, რადგან არ შეიძლება სერიოზული ანგარიში გაეწიოს გერმანეთის მთავრობის მიერ წამოყენებულ ზოგიერთ მოკავშირე სახელმწიფ ფოთათვის მეტის-მეტად დამამცირებელ ზავის პირობებსაო.

—

ავსტრიის სახელით გერმანეთის ელჩმა ფონ ბუშმა ბრატიანუსს ახალი წინადადება მისცა. რამდენსამე დღემდე პასუხის მიღებას არ მოელიან. რუმინეთში მღელვარებაა. ამბობენ, უეჭველად ომი დაიწყებაო.

—

„ჰორიზონს თეირანიდან ატყობინებენ: სინამდვილით მტკიცდება, რომ ადგილობრივ ქალაქის ზოგიერთა წრეს გერმანეთ-ოსმალეთის ჯართან ფარული კავშირი აქვს. რა ნაირად: უმავთულო ტელეგრაფით თუ სხვა რამ გზით, არავინ იცის, მაგრამ ნამდვილად კი კავშირი აქვთ. ეს ექვსი კვირაა ლაპარაკობენ, რომ ოსმალებმა კარვენ და გარუსი აიღეს და ერთის მხრით ქამადანით და მეორე მხრით ჯანჯანით მოდიანო. ამ მოკლე ხანში ეს ცნობა მთავრობამაც დაამტკიცა. ესეთი წამოსვლა გერმანეთ ოსმალეთისთვის დიდად ხელსაყრელი საქმეა. ამბობენ: მარჯვენა ფრთა ოსმალთა ჯარისა ქამადანიდან სულთანაბადისა და კუმით ისპაჰანს მოელაშქრებიან, სადაც სცხოვრობენ მათი თანამგრძნობნი.—მარცხენა ფრთა კი—ქურდისტანის გზით ყარადაღის ოლქისაკენ, სადაც შახსეივანებს ააჯანყებენ; ხალხს გახიზვნა ჰსურს, მაგრამ ყოველი გზა გასახიზნად სახიფათო მდგომარეობაშია. ყველაზე მეტად სპარსეთის სომხები დაზარალდებიან.

—

პოლონეთის აქტის გამოცხადება გადასდეს, რადგან მისის გამოცხადებით არ ჰსურთ პოლონელ მათ ხალხის წინააღმდეგ გერმანელებმა რეპრესიები მიიღონო. აქტს მაშინ გამოაცხადებენ, როცა რუსები პოლონეთში შევლენო.

—

სელიამნიკის ცერემონიას ორი სპარსელი დეპუტატი დაესწრო. მათ საგანგებო დავალება ჰქონიათ მინდობილი. დეპუტატები სულთანმა მიიღო და სპარსეთის საქმეებზე დიდხანს ესაუბრა.

სიტყვა

ქუთაისის ქალაქის მოურავის ილ. ჩიქოვანისა.

ხუთი წლის წინედ მე წილად მხვდა სამწუხარო და თანაც დიდად საპატიო მოვალეობა: იმერეთის სატახტო ქალაქმა, მთელი იმერეთის გულმა, ქუთაისმა, მომანდო მის მაგიერ თაყვანი მეცა ქვეყნის დიდი მოამაგე ქართველის დავით სარაჯიშვილის ცხედრისთვის და გადამეცა მისთვის უკანასკნელი, გამოსათხოვარი სალამი...

დღესაც ქუთაისმა გამომგზავნა, ჩვენო ეროვნულო დიდებავ, ჩვენო სასოებაო თბილისო, რომ გამცნო შენ, თუ რამდენად მწვავეა მისი სევდა, მისი გულის კვნესა, ახალი უბედურებით, ახალი დანაკლისით გამოწვეული. ეკატერინე სარაჯიშვილისა მოკვდაო! ნუ თუ ამ სიკვდილმა ბოლო უნდა მოუღოს, დაანგრიოს ესეთი ნაზი მამილუშვილური სიყვარულით შექმნილი დიდი ქართული ოჯახი დავით სარაჯიშვილისა! მერე ვის დასჭირდა ამდენი მსხვერპლი ჩვენი დაბეჩავებული ქვეყნისაგან?!

ვიცი, ყველაფრის მომთმენო, გულგაუტეხელო თბილისო, ამ სათნო, ყოვლად უმანკო ქართველი ქალის სიკვდილშიაც დაინახავ შენ ჩვენი ერის წარმატების უკვდავების უტყუარს ნიშნებს და სევდასთან ერთად აღივსები ახალის იმედებით...

მართლაც, მთელი ცხოვრება, ეს ლამაზი, თვალწარმტაცი ცხოვრება დავით სარაჯიშვილის მეუღლისა, ლამაზადვე, სახელოვანად დამთავრებული, განა უკეთესი მაჩვენებელი არ არის ჩვენი ეროვნული გაზრდა-განვითარებისა!

ეკატერინე სარაჯიშვილისამ, როგორც ღირსეულმა მეუღლემ და მემკვიდრემ დავით სარაჯიშვილის ბრწყინვალე ეროვნული იდეალებისამ, მხნედ განაგრძო ეროვნული მსახურება და სიკვდილის წინ სამშობლოს სამსხვერპლოზე მიიტანა ძღვნად მთელი თავისი ქონება და სიყვარულით აღსავსე გული.

დეე ამ მომხიბლავმა სანახაობამ, ამ სახელოვანმა სიკვდილმა სასიქადულო ქართველი ქალისამ გამოაფხიზლოს და შთაბეროს სიცოცხლე სასოწარკვეთილის ქართველის! დეე ამ დიდებულმა ცხედარმა შეაგნებიოს, აგრძნობიოს ურწმუნო ქართველს განუზომელი სიამე, სიტკბოება მამულის სამსახურით მოპოებულ უკვდავებისა! დეე გაიგოს ყველამ, რომ ეკატერინე სარაჯიშვილისა და მისი დაუვიწყარი მეუღლე მოევლინენ ჩვენს ქვეყანას განახლებულ, მკვდრეთით აღდგომილ საქართველოს მახარობლად! სამშობლოსთვის სიცოცხლის და ქონების შეწირვა სჩვევოდათ მხოლოდ ძველ, თავისუფალ საქართველოს შვილთ და ვინ იფიქრებდა, თუ ახალი დროის დაბეჩავებული ქართველი კვლავ აღენთებოდა მამაპაპურის ცეცხლით!..

აკი დიდებულს მამულიშვილს ნიკოლოზ ბარათაშვილს, უკიდურეს სასოწარკვეთილებამდის მისულს, თანამედროვე ქართველის დაკნინებამ, დაბეჩავებამ საშინელი სიტყვები წარმოათქმევინა—ნუ დავიმარხო ჩემს მამულშიო! დღევანდელს დღეს რომ მოსწრებოდა გენიოსი მგოსანი, სიამოვნებით იტყოდა:—დახე, ტყუილად არ ჩაუვლია განწირული სულის კვეთებას და ჩემი მერანისაგან თელილი გზა ჩემთ მომძეთ გამოუყენებიათო...

მთელი ცხოვრება ამ სამაგალითო ქართველი ქალისა იყო დაუსრულებელი ქველმოქმედება, მაგრამ ქველმოქმედება მიზანშეწონილი, ეროვნული იდეით გაშუქებული. მთელი მისი დიდი ქონება ეკატერინე სარაჯიშვილისამ ჩვენი ქვეყნის ეროვნულ დაწესებულებებს უანდერძა და მით მოუბრუნა სული, გაუჩინა მათ საშვალება არსებობისა.

ჩვენს ქუთაისს, რომელიც ქველმოქმედთა ყურადღებას დღემდის სრულიად არ იყო ჩვეული, ეკატერინეს წყალობით ამიერიდან ეძლევა საშვალება განახორციელოს დიდი ეროვნული საქმე—აიშენოს ახალი თეატრი. აჰა, განხორციელდა დიდი ხნის ოცნება ქუთაისელებისა! ვინ იცის, რომ მადლიანი ეკატერინე სარაჯიშვილისა არა, ეღირსებოდა თუ არა ღარიბი ქუთაისი ამ ტკბილ ოცნების ოდესმე განხორციელებას.

როდესაც ამოდენა ქონებას სწირავდა ქუთაისის თეატრს, ეკატერინე სარაჯიშვილისამ, რასაკვირველია, იცოდა, თუ რა დიდს საჭიროებას, რა განძს წარმოადგენს თეატრი ეხლანდელ ქართველებისთვის; მან კარგად იცოდა, რომ თეატრი ქართველებისთვის ეხლა არ წამოადგენს მარტოოდენ ლამაზს ხელოვნების ტაძარს, ჭკუის და ზნეობის მასწავლებელს, თუ გამართობელს. ეკატერინემ კარგად იცოდა, რომ ჩვენი თეატრი შეიქმნა დიდებულ ეროვნულ ტაძრად, სადაც სავანეს, თავშესაფარს ჰპოულობენ ჩვენი ყველგან დევნილი, შეურაცყოფილი ენა და უმაღლესი საიდუმლო ეროვნული ზრახვანი და მისწრაფებანი; ეს ის ტაძარია, სადაც განუწყვეტლად უნდა ღვივოდეს ცეცხლი წმიდა სამსხვერპლოზე საყვარელ სამშობლოს სადიდებლად. ჩვენმა თეატრმა უკვე ფასდაუდებელი სამსახური გაუწვია ჩვენს ეროვნულს გათვითცნობიერებას, გამოფხიზლებას, და შემდეგშიაც განუზომელია მისი მნიშვნელობა.

ამიერიდან ყველა ქართველისთვის დაუვიწყარო, ძვირფასო ადამიანო, სახელოვანო ქართველო ქალო და ჭეშმარიტო მოქალაქეო ეკატერინე! მიიღე ქალაქ ქუთაისისაგან გულწრფელი მადლობა და უკანასკნელი, გამოსათხოვარი სალამი! იმერელს, როგორც ყველა ქართველს, უყვარს თავის თეატრში სიარული, და როდესაც შენის საშვალებით აშენებულს თეატრში შევა, უმაღლეს მამულიშვილური გრძნობებით აღივსება იგი და შენს ძვირფას სახელსაც მაშინ მადლობით მოიგონებს.

თუ უკვდავია უმაღლესი ეროვნული აზრი, შენი სახელიც უკვდავი დარჩება სამარადისოდ...

სამგლოვიარო დეპეშები

მოსკოვი, 10 მარიამობისთვე (ხაჩქაროდ), მოსკოვის ქართველთა საზოგადოება—შეძრწუნებული—თავისი საპატიო წევრის გულუხვი და განათლებული ქველმოქმედის ეკატერინე სარაჯიშვილის ქვრივის გარდაცვალებით, გლთვობს მთელ საქართველასთან ერთად; ვსთხოვთ „საქართველოს“ რედაქციას შეამკოს განსვენებულის კუბო გვირგვინით შემდეგის წარწერით: „მადლიერი მოსკოვის ქართველთა საზოგადოება თავის საპატიო წევრს, ეკატერინე ივანეს ასულს სარაჯიშვილისას“*).

თავმჯდომარის თანაზიარი

მიხეილ ზანდუკელი.

უღრმესი პატივისცემით მუხლს ვიდრეკთ ეკატირინე ივანეს ასულის ცხედრის წინაშე, როგორც სამშობლოს ღირსეულ დედის წინ!

ალექსანდრე წუწუნავა, გერმანე გოგიტიძე.

ვალიკო შალიკაშვილი

ჩვენი საყვარელი დრამატურგ-მსახიობი ვალიკო შალიკაშვილი ამ ჟამად გაჭირვებას განიცდის. საზოგადოსენი—ხელმოკლეობა უშლის საბოლოოდ დასძლიოს ავადმყოფობას. ამიტომაც მისი ჯანმრთელობის საქმე შესაფერისად ვერ მიდის კარგად. როგორც ექიმ მ. წინამძღვარიშვილის ბარათიდან სჩანს, ვალიკოს ფილტვის ჭლექი დაჰმართვია. სნეულება თურმე იმ გვარია, რომ ავადმყოფის გამობრუნება სულ ადვილია, თუ კი ცხოვრების პირობები ნორმალი ექნებაო. მაგრამ რა ნორმალ ცხოვრების პირობების შექმნა შეიძლება, როდესაც ვალიკო უზრუნველი არ არის თუნდა დღიური საზრდოთი? მშიერი კუჭი. თქმა არ უნდა, საშუალებას მისცემს ჭლექის ბაცილების გამრავლებას და... მაგრამ ჩვენ გვწამს, ჩვენი საზოგადოება ამას არ იზავს. გვწამს, რომ საყვარელ ადამიანს სიცოცხლეს დაუბრუნებს, ეს იმ ადამიანის სიცოცხლეს, რომელიც არასა ჰზოგავდა ჩვენს მწერს და ღარიბ ხელოვნების მშვენიერებაში თავისი წვლილი შეეტანა. უანგარო მუშაკს, მოკრძალებულს, თავმდაბალს, მაგრამ საზოგადოებისთვის თავდადებულს, როგორც ჩვენი სამშობლოს ერთ-ერთ საჭირო ჯარისკაცს ნუ ვაკმარებთ მხოლოდ სიტყვიერს ნუგეშს და ნივთიერ დახმარებით აღვადგინოთ, სარეცელი დავათმობინოთ და ჩვენსკენ მოვაბრუნოთ. მელპომენეს დახურული კარი მჩირე მებრძოლთა შორის იმის თავსაც ჰსაჭიროებს. გზა მიეცით მსახიობს ადგომისა! დაეხმარეთ! ნუ გამოსწირავთ!

გულშემატკივარი.

კვირის სურათებიან დამატებაში მოთავსებულ იქნება სურათი ახლად გარდაცვალებულ ეკ. ივანეს ასულის სარაჯიშვილისა, სხვა და სხვა სურათები ბრძოლის ეპიზოდიდან. შმერლინგის კარიკატურა, ლექსები სანდრო შანშიაშვილისა, დარია ახვლედიანის, გ. გაბრუაშვილისა, და სხვათა. ესკიზი ინ-ბანისა.

ახალი ამბავი

✦ **ფქვილის კრიზისი ქუთაისში.** თბილისში ამ ჟამად იმყოფება ქუთაისის ქალაქის მოურავი ბ-ნი ი. მ. ჩიქოვანი, რომელიც სათანადო სფეროებში შუამდგომლობს ფქვილის საკითხის მოწესრიგებას ქუთაისისთვის, რომელიც ამ ჟამად დიდ ფქვილის კრიზისს განიცდის. გუშინ ბ-ნმა ჩიქოვანმა ინახულა სასურსათო თათბირის თავმჯდომარე ბ-ნი შაშკოვსკი და 4 ვაგონი ფქვილი დაათმობინა ჯერჯერობით ქუთაისისთვის. ბ-ნი ჩიქოვანი თბილისში დარჩება იმ დრომდე, ვიდრე ამ საკითხის საბოლოო ლიკვიდაციას არ მოახდენს.

✦ **დეპუტაცია.** თბილისში ჩამოვიდა პირიქითი ხევსურეთის შატილისა და არტოტის სოფლის საზოგადოებათა წარმომადგენელნი და გუშინ ქართულ საქველმოქმედო საზოგადოებას წარუდგინეს თხოვნა თვის გასაჭირის შესახებ.

✦ **მეფის ნაცვლის საბჭოში.** 11 მარიამობისთვეს მეფის ნაცვლის სამოქალაქო ნაწილის თანაშემწის თ-დ ორლოვის თავმჯდომარეობით შესდგა კრება. კრებამ არ შეიწყნარა ქალაქის

*) დეპეშა დაგვიანებით მივიღეთ; გვირგვინის ხვედრი 50 მანეთი მოხმარდება სხვა შესაფერ საქველმოქმედო საქმეს.

საბჭოს დადგენილება ახალ გაყვანილ ქუჩების ზომის რაოდენობის შესახებ. ქალაქის საბჭოს ახალ ქუჩების ზომა 6—8 საჟ. ჰქონდა გადაწყვეტილი. საბჭომ კი დაადგინა სიგანე ქუჩისა არა ნაკლებ 10—15 საჟ. უნდა იყოს. ამავე კრებაზე საბჭომ შესაფერი თანხა გადასდო მიხეილის საავადმყოფოსთვის და ნათესობის მტრებთან საბრძოლველად.

სემინარია ქუთაისში. როგორც დანამდვილებით გავიგეთ სასულიერო სემინარია ქუთაისში მომავალ სამოსწავლო წლიდან იქმნება დაარსებული. სემენარიის რექტორად ინიშნება სამრევლო სკოლების საოლქო მეთვალყურე დეკ. ორეხოვი.

მარიამობა. 15 მარიამობისთვეს სიონის საკათედრო ტაძარი, ხოლო 16 მარიამობისთვეს ანჩის ხატის საკათედრო ტაძარი თვის დღესასწაულს იხდიან.

საფერშლო სკოლის გადაკეთება სასწავლებლად. უმაღლესად დამტკიცდა სახელმწიფო საბჭოსა და სათათბიროს მიერ მოწონებული კანონპროექტი თბ. საფერშლო სკოლის „კავკასიის საფერშლო სასწავლებლად“ გადაკეთების შესახებ, სასწავლებლის მიზანს შეადგენს მომზადება ფელშერებისა კავკასიის ოლქებში და გუბერნიებში სასამსახუროდ. სასწავლებელი კავკასიის სამოქალაქო უწყების სამკურნალო ნაწილის გამგებლობის ქვეშ იმყოფება. სასწავლებელი 45 პანსიონერისთვის არის განსაზღვრული, რომელთა რიცხვი სხვა და სხვა გუბერნიებიდან სდგება. სასწავლებელში გარედან მოსიარულენიც მიიღებიან, სასწავლებელი მოთავსებული უნდა იყოს მიხეილის საავადმყოფოსთან. პირდაპირი გამგე სასწავლებლისა არის დირექტორი, რომელიც ამავე დროს მიხეილის საავადმყოფოს მთავარ ექიმად უნდა ირიცხებოდეს.

მეფის ასულის ტატიანის კომიტეტს მკათათვის განმავლობაში მოსკოვის სომეხთა კომიტეტისათვის მიუცია 69,000 მ., ქართველებისათვის—9,000 მ., მაჰმადიანთათვის—400 მ.

სამოსამართლო უწყებაში. ქუთაისის საოლქო სასამართლოს თავმჯდომარე ბ. ფეოდოროვი თანახმად თხოვნისა გადაყენებულ იქმნა სამსახურიდან, მის ნაცვლად დაინიშნა თბ. სამოსამართლო პალატის ბრალმდებლის ამხანაგი ბ. ნიკიტინი. ბრალმდებელი ქუთაისის საოლქო სასამართლოში ბ. ოკიშორი—თბ. სამოსამართლო პალატის ბრალმდებელად; ბრალმდებელი თბ. საოლქო სასამართლოსი ბ. გრომოვი. სარატოვის სამოსამართლო პალატის ბრალმდებლად. სიფეროპოლის საოლქო სასამართლოს ბრალმდებლის ამხანაგი ლიტვინოვიჩი—ბაქოს საოლქო სასამართლოს ბრალმდებლად, ნაცვლად ბ. კალვაიტისა, რომელიც თბ. საოლქო სასამართლოს ბრალმდებლად იქმნა დანიშნული.

ძმ. დ. და ს. ფორაქიშვილის სავაჭრო სახლი განსვენებულ ეკ. ივ. სარაჯიშვილის დაკრძალვის დღეს 11 მარიამობისთვეს განსვენებულის ხსოვნის პატივსაცემად მთელი დღე დაკეტილი იყო.

მომხმარებელი ამხ. თიანეთის მაზრის ს. სვიმონიანთ ხევის სოფლის საზოგადოებამ შუამდგომლობა აღძრა თბ. გუბერნატორის წინაშე მომხმარებელ ამხანაგობის დაარსების შესახებ.

„ქალაქთა კავშირის კავკასიის ბაქტერიოლოგიურ დაწესებულებათა ტრაპიზონის განყოფილების გამგეთ მიწვეულ იქმნა ახალგაზრდა ექიმი გიორგი გრიგოლის ძე ელიავა და არა მისი მამა გრიგოლ ელიავა.

ოპერეტტა. შაბათს, 13 აგვისტოს, ხარფუხის კლუბში გაიმართება ცნობილი ოპერეტტა აჯიბეგოვისა „არშინ მალ-ალან“. ოპერეტტაზედ შესვლა უფასო.

ხოლერა. 11 მარიამობისთვეს დილის 8 საათზე № 40 საავადმყოფოში ხოლერიანი ავადმყოფი იყო 34 საეჭვო 4. 12 მარიამობისთვეს დილის 8 საათზე საავადმყოფოში ხოლერიანი ავადმყოფი იყო 34, საეჭვო 4. გარდა ამისა 11 მარიამობისთვეს სამხედრო ჰოსპიტალში საეჭვო ავადმყოფთა რიცხვი 7 ჯარისკაცს უდრიდა. ამათში 1 უკვე გარდაიცვალა.

ვადის გამგრძობ კომიტეტში. 11 მარიამობისთვეს ქალაქის კომიტეტმა რომელიც ჯარში გასაწვევთა საკითხს განაგებს მოისმინა ტრამვაის მსახურთა შუამდგომლობა ვადის გაგრძელების შესახებ. კომიტეტმა შეღავათი მისცა 1917 წლ. 1 იანვრამდე: 57 ვატმანს, 77 კონდუქტორს, და 9 გზის დარაჯს.

თბილისის ბაზარი. კარგა ხანია თბილისის ბაზარზე აღარ მოიძებნება კარტოფილი. ხილეულობა ბლომად შემოდის, მეტადრე შვინდი, მიუხედავად ამისა ფასები ძლიერ ძვირია: შვინდი 5 კაპ. არეული, ხოლო გადარჩეული 12 კაპ. გირვანქა. ღოღნოშო 10—15 კაპ., ღორქლიავა 10—15 კაპ. ჭანჭური 6—8 კაპ. ვაშლი 5—20 კაპ. მსხალი 7—15 კაპ. ყურძენი 15—20 კაპ. ატამი 20—40 კაპ. სამურაბე ვაშლი 15—20 კაპ. საზამთრო 3 კაპ. გირვანქა, ნესვი 4 კაპ. პამიდორი 5 კაპ. ბადრიჯანი 1—1½ კაპ. ცალი, კიტრი ათი ცალი 15—20 კაპ. კომბოსტო 5 კაპ.

დაჭრილთა ევაკუაცია. გუშინ ნავთლუღის საევაკუაციო ბინიდან სასანიტარო მატარებლით № 5, ჩრდილოეთ კავკასიაში გაისტუმრეს 650 დაჭრილი და დაავადებული მხედარი.

„კუკიის კოოპერატივის“ წესდება გუბერნატორმა უკვე დაამტკიცა.

ქალაქის სასურსათო დუქნებიდან 10 მარიამობისთვეს მიუციათ შაქარი 16238 სულისთვის, ხოლო დღიდან დაარსებისა ამ დუქნებისა 520542 სულისთვის.

შემოიტანეს სანოვაგე 10 მარიამობისთვეს: ფქვილი 37 ვაგონი, შაქარი 2 ვაგონი, ლიმონი 15 ფუთ. და 32 გირვ. კარაქი 32 ფუთ. 15 გ. ყველი 155 ფ. და 30 გ. კარტოფილი 2 ვაგონი, ხილი 2 ვაგ. შეშა 15 ვაგ. გასუფთავებული ნავთი 18 ვაგონი.

საქველმოქმედო წარმოდგენა. თბ. გუბერნატორმა ნება დართო ალავერდის ქალთა სკოლის გამგეს ა. გ. მაჭავარიანისას ამავე სასწავლებლის ღარიბ მოწაფეთა სასარგებლოდ გამართოს წარმოდგენა.

თელავი.

წმ. ნინოს ქალთა სასწავლებელში განმეორებით გამოცდა დანიშნულია ამ თვის 22—25-დე, ხოლო მისაღები 26—27.

შეცდომის გასწორება

გუშინდელ მეთაურში დაბეჭდილია: **უბიწობა** აქ მოსატანი არ არის...

უნდა იყოს: **უბინობა** აქ მოსატანი არ არის.

მამულის გაყიდვა

ჩვენს გაზეთში ცნობა იყო მოყვანილი, რომ შავი ზღვის პირად ანაკლიასა და ყულევს შორის მდებარე მამული, რომელიც აზნაურ გურალიების კუთვნილებას შეადგენდა, არმავირელ სომხებს ჰქონიათ დაბეჭდული, ჯერ კიდევ ომის დაწყებამდე. ამ უკანასკნელ დროს ზოგიერთი შეგნებული მესაკუთრე ამ მამულისა წინააღდგომია მამულის სომეხზე გაყიდვას, უსარგებლნიათ იმ გარემოებით, რომ მყიდველებს თავ-თავის დროზე პიროვნება ვერ შეუსრულებიათ და მათთვის უარი უთქვამთ. დღეს ეს მამული, როგორც გადმოგვცეს, უყიდნია ბ-ნ ხოშტარიას. მამულის რაოდენობა უდრის 2780 დესეტინას. მეტი წილი ხეტყეს წარმოადგენს. ბ-ნ ხოშტარიას გაუღია 280000 მან.

ბრძოლის ახალი პერიოდი

III

ჯერ კიდევ მეორე წერილში გაკვრით შევნიშნეთ რომ ბრუსილოვის გალაშქრებამ იტალიელთაც შეუმსუბუქა ხელდრეო. ახლა უნდა დავუმატოთ, არა თუ შეუსუბუქა, იტალეთი იხსნა სრული განსაცდელისაგან და აი რატომ: დიდი საიდუმლოებით იყო მოცული ავსტრიელთა ლაშქრობა იტალეთის ფრონტზე, ვიდრე თვით იტალიელებმა არ გამოაქვეყნეს მდგომარეობის საშინელი სურათი. ეს მოხდა ბრძოლის კარგა ხანს შემდეგ, ივნისის დამლევს. გრადის ტბიდან მოყოლებული მდ. ბრუნტამდე ავსტრიელთ, იტალეთის პრესის სიტყვით, 400 ათასი კაცისთვის მოეყარათ თავი, 2000 ზარბაზნით. თითქმის ერთი თვე იღვრებოდა სისხლი. ავსტრიელთა სასტიკ ერიშს კარგი სტრატეგიული შედეგები მოჰყვა. სხვა რომ არა ვთქვათ რა, აღსანიშნავია 4 ფრიად დასახლებული პუნქტი: ტონეცი, არისიეროო, ასიაგო და ბორგო. იტალეთის მთავარი შტაბი ფრიად შეაფიქრიანა ამ გარემოებამ. მთავარი ძალებით გამაგრდნენ ადიჟაში (ლაგარინო) და ბრუნტში (სუტნაში). იტალელთ სრულიად სამართლიანად ეშინოდათ თავიანთ ცენტრის გარღვევისა, რადგანაც მთის შეუკავებელ ტალღასავით მოდიოდა ავსტრიელთა ზარბაზნის ტყვია, ვიჩენიცის მიმართულებით მოჰქროდნენ და საცა იყო ახლა მთავარ ველზეც გამოიჭრებოდნენ და ლომბარდიას დაიპყრობდნენ.

აი, ამ კრიტიკულს მდგომარეობაში იყვნენ იტალიელნი, როდესაც ბრუსილოვმა აიმაღლა ხმა. როგორც წინა წერილში ვსთქვით, ავსტრიელებმა ბრუსილოვის ლაშქრობას ზემოდან გადაჰხედეს და დროზე არ შეჩერეს იტალეთისკენ ფართოდ წინსვლა. ალბად გამარჯვებით დამთვრალებს უკან მოხედვა ეძნელებოდათ. მაგრამ, როდესაც დაინახეს, რომ ბრუსილოვის ლაშქრობა ხუმბრობა არ იყო, იკადდეს სწრაფად უკუ-ქცევა. ამით ისარგებლეს იტალელთა მთავარმა ძალებმა და გამარჯვებულნი უკუ-ჰყარეს ტრენტინოს ფრონტზე, დაახლოვებით მდ. ასსასა და პოზინაზე. ასეთივე გამარჯვება ნახეს აღმოსავლეთ ფრონტზე მონფალკონის მიმართულებით.

ზარალი ავსტრიელთა შედარებით, ნაკლებია, ვიდრე ესმოუვიდათ რუსეთის ფრონტზე. პოლკოვნიკი რეპინტონი „ტაიმსის“ ფურცლებზე ახდილად ამბობს, რომ თუ პირადი მოწმე არ ვყოფილიყავი ავსტრიელთა განსაცვიფრებელი მწყობრი დახევისა, სრულიად წინააღმდეგი წარმოდგენისა ვიქნებოდი იმ დეპეშებით, რომლითაც იტალიელნი აღგვიწერდნენ ბრძოლის სურათებსაო. საკამათოთ არ ვიხდით რეპინგტონის მოწმობას, ფაქტი ისაა, რომ ავსტრიელთა გრანდიოზული გეგმა ჩაიშალა, ლომბარდიის დაპყრობა ვერ მოახერხეს, რომ პურით უზრუნველ ეყოთ დამშეული თავიანთი ქვეყანა და მალე უკუგდებული იქმნენ მხოლოდ იმიტომ, რომ ბრუსილოვის წინსვლა როგორმე შეეჩერებინათ.

მაგრამ ბრუსილოვის ლაშქრობამ იხსნა არა მარტო იტალეთი, თვით ერთი უმშვენიერესი ქვეყანა—საფრანგეთი! ყველასათვის ცხადია, თუ თავგანწირული ფრანგები როგორ სიხსლით დაიცალნენ ვერდენის ოპერაციით თუ გამუდმებული პოზიციური ბრძოლით კალედან მოყოლებული ვერდენამდე. გერმანელები დაჟინებით არ ეშვებოდნენ მათ. ჰინდენბურგის რეცეპტი მაგარი ძარღვების შესახებ სწორედ აქ ჰქონდათ მიღებული. გაჯიუტებულნი არ ანებებდნენ თავს, ბრძოლა ჭიანურდებოდა. მარტო ერთ ვერდენის რაიონში, თუ დავუჯერებთ ყოველ დღიურს თუ პერიოდულ ჟურნალ - გაზეთების სტატისტიკურს ცნობებს, მათ ორმოც დივიზიამდე დაეყენებინათ. ბრუსილოვის გალაშქრების უმალ აქედან ასი ათასი მოაშორეს, ზოგი კიდევ მდ. სომის ორთავ ნაპირებზე გადიყვანეს, რადგანაც ალღო აუღეს ინგლისელთა და ფრანგების მოძრაობას, ახლო მომავალში ფართო შეტევას დაიწყებენო. ამრიგად ვერდენმა ამოისუნთქა. მის წინ მხოლოდ 17 დივიზია-ღა დარჩა. მთელი ეს ძალები კრონპრინცმა შეაჯგუფა ტიომონისა, სუვილისა და ლალოფეს სიმაგრეების წინ. მაგრამ კრონპრინცი მალე დარწმუნდა, რომ ამ ძალებით სრულიად შეუძლებელი იყო იმ გრანდიოზული გეგმის შემუშავება, რომელსაც ფანკელ ჰაიმმა შემუშავების შემდეგ ფარდა აახდევინა მეს 8 თებერვალს.

რუსეთის ფრონტზე ატეხილი ბრძოლა თანდათანობით რთულდებოდა. გერმანელები ხელ-ახლად იძულებული გახდნენ მდ. სომის ხაზი კიდევ შეესუსტებინათ, ვერდენზე მეტი შესუსტება ოპერაციის მთლად ჩაშლა იქნებოდა. ამიტომ მდ. სომაზე გადასწყვიტეს თავდაცვისთვის საჭირო ჯარები დაეტოვებინათ, ვერდენთან ინიციატივა ხელთ ჰქონოდათ, ხოლო დანარჩენით რუსეთისკენ გამოელაშქრათ. ამ გარემოებით ისარგებლა გენერალისიმუსმა ეოფრმა და სიგნალი მისცა ბრძოლა დაეწყოთ ფართო სახით. უსაშინელესი ბრძოლა დაიწყო სომის ორივე ნაპირებზე, უმთავრესად პიკარდიის ველზე. აქ გერმანელთ ჯერ კიდევ 1914 წლიდან მიუვალი სიმაგრეები ააგეს. ამ სიმაგრეებისთვის გერმანელები მთელი ორი წლის განმავლობაში არ ინანებდნენ რკინასა, ბეტონს, თვით მახლობელ ქალაქებისა და სოფლების შენობათ აქცევდნენ და მათი მასალით სანგრებსა და თხრილებს მიუვალ ზღუდეებს არტყავდნენ. მიუხედავად ამისა რაკი დრო შერჩეული დაინახეს, მოკავშირეთ აღარ დაუყოვნებიათ და იპრიდან მოყოლებული ალბერამდე გასჭიმეს ბრძოლის ასპარეზი. ყველგვარი ყალიბის ზარბაზანი ახმაურდა საჯოხეთო სურათის გარდასაშლელად. აუწერელი ზარალი მოუვიდათ ორთავე მხარეს. ინგლისელთა მთავარ შტაბს არასოდეს არ დაუმალია, თუ რა აუნაზღაურებელი ზარალი მოსდიოდა ამ ლაშქრობის დროს. მთელი პოლკები მთლიანად ისპობოდა, გენერლები უკვალოდ ჰქრებოდნენ, მაგრამ რაკიღა გარემოება მსხვერპლს თხოულობდა, ინგლისელები და ფრანგები ამ მსხვერპლს არ ერიდებოდნენ. ერთი კვირის ბრძოლის შემდეგ ფრონტი გაარღვიეს და ოციათას ტყვემდე წამოიყვანეს.

ინგლისელებს ყველაზე მეტი წინააღმდეგობა პოზიერთან შეხვდათ, ხოლო ფრანგებს პერონის მიმართულებით. თუ ამ ორს მიმართულების ბატონები გახდებოდნენ მოკავშირენი, მაშინ გერმანელებს ზურგით მოექცევოდნენ სუასონ-რუას ხაზზე ⁄ გერმანელები იძულებული გახდებოდნენ სწორედ იმ გზით ეკადრებიათ წაბრძანება, რა გზითაც მობრძანდნენ 1914 წელს, ესე იგი, კომბრესა და დენენვალანსენიას გზით.

გერმანელთა სასარგებლოდ უნდა ითქვას, რომ ყოველ უბედურობის დროს გონს არ ჰკარგავენ და წახდენილ საქმეს ასწორებენ თუ კი ოდნავი დრო მიეცათ. ამ შემთხვევაშიაც მდ. სომაზე მათ რაოდენადმე გამოასწორეს საქმე. მათ საკმაო ძალებს მოუყარეს თავი და ფრანგ-ინგლისელების წინსვლა ისეთი სისწრაფით არა ხდება, როგორც მოსალოდნელი იყო. ამაში ხელი შეუწყო მშვენიერმა არტილერიამ. მართალია, მოკავშირეებმაც გააუმჯობესეს, გერმანელთა 16, 54 ყალიბის ზარბაზანს დაუყენეს 15 ყალიბიანი გაუბიცები, მაგრამ ეს საკმარისი არ გამოდგა. მაშასადამე, ფართო შეტევა მეთოდიურად დინჯ სვლაზე გადავა, რომ მოკავშირეთ ის უპირატესობაც არ წაერთვათ, (ცოცხალი ძალის მხრით), რაც აქვთ დღემდე.

ასე თუ ისე, საფრანგეთიც, როგორც იტალეთი, განსაცდელს ასცდა. ვერდენმა მუხლი მოიმაგრა, განადგურებისა ღა სწრაფი შესცვლისა თუ საგენერალო ბრძოლის დაწყების დღე შორეულ საკითხად გარდაიქცა, ეს იმ შორეულ დროისთვის, რაც საშუალებას მისცემს მოკავშირეებს უფრო მეტს ჯარებს მოუყარონ თავი, უფრო მეტად გაუმჯობესებული იარაღით შეუტიონ მტერს.

De—Ka.

(შემდეგ იქნება)

პატარა ფელეტონი

ს. გარ-მშვენიერი

—

ამ სოფლის სილამაზის ამბავი ვინ არ იცის.

უცხოელებიც კი ყოფილან თურმე ამ სოფელში და აღტაცებით მოუხსენებიათ სოფლის ტურფა მდებარეობა და მკვიდრთა გამწყაზრული ჰაეროვნება.

მცოდნენი ამბობენ, რომ სოფელი მდიდარია მადნეულით, სამკურნალო წყლებით, მცენარეულობით და სხვა ბუნების სიმდიდრითო.

მოხუცებს ახსოვთ, რომ ერთ დროს აქ სიცოცხლე სდუღდა და გადმოდიოდა.

ზეპირ-სიტყვაობაც, ლეგენდებიც ბევრია დარჩენილი ამ სოფელზე.

და ძველ—ოდესმე ერთ ვაღაც ბერს საარაკოთ აღუწერია ყვითელსა და სქელს ეტრატზე, შავის, მურაქაფის მელნით გარ-მშვენიერის ვითარება.

ეხლა კი ყოველივე ამ სოფელში ჩამოფხავებულა, ჩამონგრეულა, განადგურების გზას დასდგომია.

სოფლის ბურჯი ციხე ეხლა მხოლოდ უბრალო ქვების გროვას წარმოადგენს; ოდესღაც კოხტა ტაძარი, ეხლა გუმბათ-გადამტვრეული, დაუნდობელ წვიმა-ქარის მსხვერპლი გამხდარა და სოფლის მოძღვარი სადღაც სასწრაფოდ აგებულს ფიცრულ საყუდარში ლოცულობს; მშვენიერს, კეთილად-ნაგებ ორ სართულიან სკოლას კიბე შენგრევია და სოფლის ბავშვები ეხლა მხოლოდ ქვედა სართულში შეხურხლულან; იქვე მდებარე, სამეურნეო და სამეცნიერო აზრით გაშენებული ბაღი გავერანებულა და თვით სოფელში მიმავალი, ოდესღაც მკვიდრათ ნაკეთები გზები დღეს ოღრო-ჩოღრო, უბრალო ბილიკს წარმოადგენს.

არ ითქმის, რომ მკვიდრთ არ აწუხებდეს გარ-მშვენიერის ესეთი გავერანება.

სოფელს ეხლაცა ჰყავს გულ-შემატკივრები.

და აი ისინი ცდილობდნენ და ცდილობენ ყოველივე ისევ გამოაწყონ, განაახლონ, კვლავ შექმნან ცხოვრება მკვიდრი და საიმედო.

მოინდომეს ციხე-ბურჯის შეკეთება, მაგრამ აღმოჩნდა, რომ საარქეოლოგიო საზოგადოებას უნდა შეეკითხონ თურმე.

შეეკითხნენ და განახლების საქმე საკანცელიარიო მიწერ-მოწერამ ჩაჰყლაპა.

გუმბათ-გადამტვრეულ ტაძრის განახლება სასულიერო მთავრობამ სოფელს თვით დაავალა, მაგრამ ამისათვის სოფელმა ვერ მოიცალა.

სასწავლებლისთვის კი ისევ სოფელმა დაიწყო ზრუნვა, მაგრამ აქ მეზობელი სოფელი წამოეჩხირა და განზრახული უმაღლესი სამეურნეო სკოლა მან წარიტაცა.

გზების შესახებაც ხშირად იგზავნებოდა დეპუტაცია მაზრის უფროსთან, მაგრამ მაზრა დიდი იყო, საჭიროება ბევრი-ათასი და მაზრის უფროსებს არ ეცალათ გარ-მშვენიერისათვის.

—

და აი ერთ საკვირველ დღეს ცნობა მოვიდა: მაზრის უფროსი თვით ჩამოვა, რომ ადგილობრივ გაეცნოს სოფლის მდგომარეობას და პირისპირ მოისმინოს მათი შეპირვებანიო.

სოფელი თითქო დაფაცურდა.

მზადება იწყეს:

— ეხლა კი დაგვიდგა დრო, ეხლა კი ვამცნობთ მთავრობას ყოველიფერსო.

და ამ საჭიროებათა შესახებ იწყეს ლაპარაკი კერძოთ, ცალ-ცალკე.

ყველას თითქო სახე უბრწყინავდა, ყველას თითქო „გულს იმედი ჩაესახა“.

და აი აირჩიეს დამხვედრი კომიტეტი.

მაგრამ ჯერ არჩევნებზე მოხდა უბედური ამბავი:

კვანტრიშვილებს სწყინდათ, რომ პინტრიშაძეები მეტი გადიოდნენ კომიტეტში და უქნარაძეებმა ხომ გოგრიჭაშვილები ერთიც არ გააჭაჭანეს კანდიდატებში.

დიდი აყალ-მაყალი მოხდა. სამი დღე ამ არჩევნებს მოანდომეს.

მეოთხე დღეს, როგორც იყო დასრულდა არჩევნები, მაგრამ ბევრი გულდაწყვეტილი დარჩა და ამის გამო აღარ ინდომეს არჩეულ კომიტეტისათვის რაიმე დახმარება აღმოეჩინათ, ან თავიანთი ცოდნით, ან გავლენით, ან ნივთიერი შემწეობით.

სულ განზე გადგნენ.

კომიტეტმა კი მაინც იქონია თათბირი და პირველ საკითხად ის გაიხადა—თუ სად, ვის სახლში უნდა მობრძანებულიყო მაზრის უფროსი და საღილი ვის გაემართა.

ამ ამბავსაც ორი დღე მოანდომეს.

მეშვიდე დღეს კი უკვე მაზრის უფროსი უნდა მოსულიყო და მთავარ საკითხთა გარჩევა და დალაგება ვეღარ მოასწრეს.

კერძო ლაპარაკში კი ამბობდენ:

მამასახლისი (კარგ კაცად ითვლებოდა, მოწინავე ადამიანად). მე რა უნდა მოვახსენო მაზრის უფროსს?.. მისი ხელქვეითი ვარ... ერთი შემომიბღვიროს, მიწა უნდა გამისკდეს... მამასახლისი არ ვიყო, მე ვიცი!.. ისევ სოფლის მოძღვარმა უნდა მოახსენოსო...

სოფლის მოძღვარი (ესეც კეთილ მოძღვრად ითვლებოდა). რა ჩემი საქმეა! მე პოლიტიკაში ვერ გავერევიო.

მღვდელი მთავრობასთან სოფლის საჭიროების წარდგენასაც პოლიტიკას ეძახდა.

სხვები?

ესრეთ - წოდებული ვოლტერიანელები იმას ამბობდნენ: მაზრის უფროსმა რა უნდა გაგვიკეთოს, ჩვენ იმის იმედი არასოდეს არა გვქონიაო.

ამასობაში მობრძანდა მაზრის უფროსი.

ამალა მოჰყვებოდა: ბოქაულები, ჩაფრები.

ერთი ჩაფრის სილამაზემ, ბრგე მოყვანილობამ გარ მშვენიერის ქალები „გააყურყეჩა“. სხვა არაფერი დაუნახავთ, აღარაფერი გაუგონიათ.

სოფლის მოხუცები კი მაზრის უფროსის ბრჭყვიალა ჯინჯილებს შესცქეროდნენ და მონური კმაყოფილების ღიმილი შავათ უელვარებდა სახეპირსა.

უამრავი საზოგადოება დაესწრო მაზრის უფროსის მობრძანებას.

მამასახლისმა პურ-მარილი მიართვა და მშვენიერის ღრმა რუსულით ასე მოახსენა: „гряди и володѣй нами“ (მობრძანდი და იუფლე ჩვენზეო)!

მამასახლისის მომხრეები აღტაცებულნი იყვნენ ამ ღრმა რუსულით, აქცენტით, ორატორული უნარით და თვით სიტყვით:—რა გაბედულება გამოიჩინა ჩვენმა მამასახლისმა, დაურიდებლად უთხრა იუფლე ჩვენზეო! ეს ხომ ნამდვილი, პროგრამული სიტყვაა, ნამდვილი პოლიტიკურია.

სოფლის მღვდელი თავის ფიცრულ ტაძარში დახვდა. ჯვრით მიესალმა, აიაზმა ასხურა და მოახსენა: „მე ერთი მღოცველიმღვდელი ვარ და ჩემს ლოცვაში თქვენც მუდამ გიხსენიებთ, თქვენო მაღალ-კეთილშობილებავო!“

ამ სიტყვით ყველა არ დარჩ კმაყოფილი. გაიძახოდნენ—ორეოფულიაო.

—

მაინც და მაინც მაზრის უფროსი მეტად თავაზიანი ადამიანი ეჩვენა ყველას ტკბილი სიტყვა უთხრა ლამაზ კნეინებს თვალიც კი ჩაუკრა და ისინიც დიდხანს გაიძახოდნენ:—ჩვენი მაზრის უფროსი ნამდვილი დუშკა ყოფილაო!

ნადიმმა დიდხანს გასტანა და შეღამებულზე ამავე სოფელში მცხოვრებ ერთ დავრდომილ გენერლის ნახვა მოისურვა.

გენერალს პატივსა სცემდა მთელი სოფელი.—ლიბერალი კაცია, თამამი და გაბედული, მხოლოდ დავრდომილია—დადიოდა ხმები.

— ის კი ეტყვის მართალსაო!

ამტკიცებდნენ ისინი, ვინც არ იყო კმაყოფილი დამხვდურთა სიტყვებით.

მართლაც მაზრის უფროსი გენერალთან ერთს საათს დარჩა.

არავინ არ იცის რა იყო მათი საუბრის საგანი.

მაგრამ სოფლის გულ-შემატკივართ მაინც რაღაც იმედი გულს ჩაესახათ:

— არც მთლად ისე გაგვისტუმრებია მაზრის უფროსი, ჩვენი ჭირ-ვარამი მაინც გავაგებინეთო.

სად? როდის?

ამას ვერავინ იტყოდა. ისე... იმედი ჰქონდათ.

მეორე დღეს მაზრის უფროსი ხალხს გამოეთხოვა და ცხენზე მამაცურად შემჯდარმა გამოაცხადა:

— დიდად ნასიამოვნები მივდივარ თქვენგან. რაინდი ხალხი ჰყოფილხართ, სტუმრის პატივისცემა გცოდნიათ... მშვენიერი „მრავალ-ჟამიერი“... ქალების სილამაზეზე ხომ ლაპარაკიც მეტია!.. მეხსომებითო!

უზარმაზარი ვაშა დააგრიალეს.

წავიდნენ მგზავრები და სოფელი თითქო დაცალიერდა. თითქო სულ შეჩერდა ცხოვრების მაჯის ცემა.

მკვიდრნი თითქო „სახტად დარჩენენ“.

—

მხოლოდ ერთი ხან-დაზმული, სოფლის გლეხა, გორაკზე იჯდა, შესჩერებოდა დანგრეულ ციხე-სიმაგრეს, გუმბათ-გადამტვრეულ ტაძარს, კიბე-ჩამონგრეულ სასწავლებელს, გავერანებულ ბაღს, ოღრო-ჩოღრო გზებს და... თვალები უცრემლიანდებოდა.

შალვა დადიანი.

მგზავრის შენიშვნები

ოსმალეთის მიწა-წყალზე

(საკუთარ კორესპონ.)

(დასასრული)

— ომის დაწყებამდე, მეთხრა მოხუცმა,—ჩვენ და სომხებს ძალიან კარგი განწყობილება და მეზობლობა გვქონდა, ერთმანეთში აღებ-მიცემობა, ფულის სესხება, მეგობრული ქცევა და სხვ. იგინი ისე თავისუფლად გრძნობდნენ თავს, რომ ვაჭრობა თითქმის მეტი წილი ხელთ იგდეს. დამოკიდებულება განუწყვეტელი იყო. სარწმუნოებაში თავისუფლება ჰქონდათ და აგერ დასამტკიცებელი საბუთი,—და თან ხელი სომხის საყდრისაკენ გამიშვირა. მოგვდიოდა ხოლმე ამბავი, ჩვენს ხალხსა და სომხებს შორის საქმე გამწვავებულიაო, მაგრამ არა გვჯეროდა. ჯერ კიდევ ომის დაწყებამდის ჩვენც მოგვევლინენ მტრები; ესენი იყვნენ „დაშნაკცაკანები“ სომხებისა, რომელთაც დაუწყეს ქადაგება ოსმალეთის ხალხის წინააღმდეგ და უბედური სომხის ხალხიც აჰყვა მათს ფეხის ხმას. განა შეიძლება თვით ღმერთისაგან დაყენებული სულთანის წინააღმდეგ ლაპარაკი? (ეს საშინელი სასოებით იყო ნათქვამი). რა თქმა უნდა, ძალიან გვწყინდა სომხებისგან, რომ ამას სჩადიოდნენ და ხშირად ვეუბნებოდით—„სულთანი ერთია, როგორც ღმერთი და ნუ აჯავრებთო“,—მაგრამ ბოლო დროს აშკარადაც დაიწყეს ჩვენ წინააღმდეგ გალაშქრება. ამის მიზეზი ის დაშნაკცაკანები იყვნენ, რომელთაც გაყიდეს თავიანთი ხალხი და გააუბედურეს! დიდია ტანჯვა სომხების, მაგრამ მათი ბრალია, აბა, თქვენ მითხარით, სტუმარმა, რომ მასპინძელის სახლიდგან გაგდება მოინდომოს, რას მოიწონებს მასპინძელი? თუმცა ყველა ეს ჩვენ თვალწინ ხდებოდა, მაინც ერთმანეთში განწყობილება არ გაწყვეტილა ⁄ კვლავინდებურად კარგი მეზობლები ვიყავით, რადგან გვწამდა, რომ ვერას გახდებოდნენ ჩვენ წინაშე, რადგან ღმერთი გვფარავს. თანდათან ხშირდებოდნენ დაშნაკცაკანები და ამ დროს გაისმა, რომ გერმანეთმა რუსეთს ომი დაუწყო, გერმანეთმა ოსმალეთიც ჩაითრია, დაიწყო გაქცევა სომხების რუსეთში, სადაც ჯართან ერთად ჩვენ წინააღმდეგ დაიწყეს ბრძოლა და ამან გამოიწვია სომხების დარბევა. მთავრობის განკარგულებით დაუკეტეს საყ-

მაინც და მაინც მაზრის უფროსი მეტად თავაზიანი ადამიანი ეჩვენა ყველას ტკბილი სიტყვა უთხრა ლამაზ კნეინებს თვალიც კი ჩაუკრა და ისინიც დიდხანს გაიძახოდნენ:—ჩვენი მაზრის უფროსი ნამდვილი დუშკა ყოფილაო!

დარი, დაუწყეს უდიერობა, მაგრამ ჩვენ, მცხოვრებნი, მაინც კეთილ განწყობილებაში ვიყავით და თუ არ გჯერათ, ჰკითხეთ რომელიმე სომეხს— თუ ვისმეთვის აქ ხელი გვიხლია. შარშან ერთ დღეს მოვიდნენ აქ ასკერები უფროსებით, შეაგროვეს სომხობა და ჩაყარეს ციხეში, მერე ერთ დღეს გამოიყვანეს ყველა და გაატარეს ქუჩაში და, როგორც ამბობენ, გადაასახლეს საცაღა, ზოგი კი ამბობს, არ დაგიმალავ, დახოცესო, ჩვენი თვალით არაფერი გვინახავს, ზოგი ჩუმად ბრუნდებოდა, მას შემდეგ ვხედავდით და ვაფარებდით ჯარის უფროსების თვალს და გზის ფულსაც კი ვაძლევდით. თურმე ესენიც რუსეთისკენ მიეშურებოდნენ.

სწორე გითხრათ, მკითხველო, ამ კითხვამ ჩამაფიქრა და დიდხანს ვეღარა უპასუხე-რა და ბოლოს, რომ ვერა მოვახერხე-რა მივმართე:

— რა დანაშაული მიუძღვოდათ ქალებს ან ბავშვებს?

— აქ მაგისთანა არა მომხდარა-რა დ სხვაგან თუ მოხდა, არ ვიცი! მხოლოდ ესეც ვიცი, რომ საცა სომხების ძალა მეტი იყო, არც ჩვენებს ინდობდნენ. მხოლოდ მეტი წილი, გარწმუნებ, რომ ცოცხლები არიან ეხლაც და მხოლოდ ძალიან გაზვიადებულია, ვითომ ყველებს სჭრიდნენ. ჩვენ ღმერთი გვწამს და არც მხეცები ვართ. ეს ღმერთმა მოჰკითხოს იმას, ვინც ჩვენ და სომხების შორის შური და უსიამოვნება ჩამოაგდო. ვფიცავ ღმერთს, რომ ვინც ამის მიზეზია, ღმერთი არ აპატიებს და სამაგიეროს მოსთხოვს. რაზედ აქცევენ ამოტენა სისხლს!

ამის შემდეგ გამოვემშვიდობე მათ და გაუდექი გზას, რათა მენახა რომელიმე სომეხი, რომელსაც რუსული ეცოდინებოდა, თუმცა მეც ვლაპარაკობ სოხხურად, რადგან ძინდოდა დაწვრილებით გამეგო. მაგრამ ჩემდა საუბედუროდ რუსულის კარგა მცოდნე ვერავინ ვნახე და იძულებული შევიქენ თარჯიმანი წამეყვანა, რათა რაც მე თვითონ ვერ გავიგებდი, იმას გადაეთარგნა... ვნახეთ ერთი მოხუცი სომეხი, მივესალმე და დაუწყე ლაპარაკი.

— ბევრი დარჩით აქ სომხობა?

— არა, ბატონო, ვიქნებით ასამდე.

— რა იქნენ დანარჩენები?

— ღმერთმა უწყის, აქედან გარეკეს და არ ვიცი, ცოცხალნი არიან, თუ მკვდარნი, ზოგი რას იძახის, ზოგი რას!—

— როგორ ცხოვრობდით ომამდის თქვენ და ოსმალონი?

— ძალიან კარგად. ერთმანეთში კეთილი განწყობილების მეტი არა გვქონდა-რა.

— ვინ არის მიზეზი თქვენი უბედურებისა?

— ეჰ, ღმერთმა რომ არ იცის მათი თვალი; ჯელლობამ, რომელიც მოუსვენრად იყო, და „დაშნაკცაკანებმა“ დაგვმართეს ეს საქმე. ჩვენები, რომ რუსეთში არ გაქცეულიყვნენ, ეხლა ჩვენ ყველანი კარგად ვიქნებოდით— თვითონ თავი გაარიდეს აქაურობას და ცოლ-შვილი ეპატრონოდ დასტოვეს. ეჰ, დიდი, დიდი უბედურება გამოიარეს სომხებმა, დაიქცაქსა ოჯახები, დედამ არ იცის შვილი სად არის, ძმამ და, შვილმა მამა. ამის დამნაშავენი კი ყველა ისინი არიან... ოსმალები საშინელი ხეპრე ხალხია, თუმცა ღვთის წინაშე მშვიდობიანად მცხოვრებთ არაფერი დაუშავებიათ, მაგრამ „ასკერებმა“ დიდი წამება მიაყენეს სომხებს. მადლობა ღმერთს, ეხლა რუსეთი შემოვიდა, იქნებ გვეშველოს რამე, მაგრამ ხალხი კი აღარ დარჩა და... ისინი რომ აქ ყოფილიყვნენ, დავიდარაბა არ აეტეხათ, რუსეთი მაინც შემოვიდოდა და ჩვენს ბედს ძაღლი აღარ დაჰყეფდა. ღმერთმა მოჰკითხოს სომხის ხალხის დამღუპველს!

ვ. ხ—ლი.

კახეთის „კავშირი“

კვირას, 7 მარიამობისთვეს, თელავში მოხდა კახეთის შემნახველ-გამსესხებელ ამხანაგობათა კავშირის დამფუძნებელი კრება. მონაწილეობას იღებდა სულ 21 რწმუნებული 8 ამხანაგობისა: 1) **ვაჩნაძიანისა** თ-დი ი. ი. ჯანდიერი, გ. ჩურგულაშვილი და პ. ს. რცხილაძე; 2) **ყვარლისა** მღ. ი. ზ. მათიკაშვილი და ს. ი. მათიკაშვილი; 3) **ველისციხისა** ტერ-ბაგრატ ტერ-ბაგრატიანი, ი. მაჭავარიანი და ვ. გ. ტერ-მოსესოვი; 4) **კარდანახისა** ა. თ. კუმსიშვილი და ბასილაშვილი; 5) **გურჯაანისა** მღ. წიბალაშვილი, მღ. ახალშენიშვილი და გ. დ. ზარდიაშვილი; 6) **ძველგავაზისა** ი. ყიფიანი და მღ. დავ. გიუნაშვილი; 7) **ახმეტისა** თ-დი სოსო ჯანდიერი, მღ. პეტრიაშვილი და ა. სისაური; 8) **თელავისა** დ. ა. ლუკაშვილი, თ-დი ავალიშვილი და თ-დი ა. ს. ვახვახიშვილი.

კავშირის რწმუნებულმა დ. ლუკაშვილმა კრება კანონიერად გამოაცხადა.

კრების თავმჯდომარედ ერთხმად აირჩიეს თ-დი ა. რ. ვახვახიშვილი, მდივნად მღვ. გ. წიბალაშვილი.

კითხვა აღიძრა, რომ ეს კრება გადაედოთ, მოეწვიათ დანარჩენი ამხანაგობანიც, ის კრება ყოფილიყო დამფუძნებელ კრებად და კავშირის გამგეობაც და საბჭოც იმ კრებაზე აერჩიათ. კენჭის ყრით 11 ხმით 8 წინააღმდეგ გადასწყდა, რომ ამ კრებაზედვე აერჩიათ გამგეობა და საბჭო, რათა საძირკველი ჩაჰყროდა კავშირს

გამგეობის თავმჯდომარედ აირჩიეს დ. ლუკაშვილი (15 თეთრი, 5 შავი), გამგეობის წევრად დ. ნ. ქადაგიძე (14 თეთრი, 7 შავი), ი. ი. მაჭავარიანი (15 თ. 1 შ., ოთხმა თავი შეიკავა), ა. რ. ვახვახიშვილმა მიიღო 10 თეთრი 10 შავი, ექ. გ. ხირსელმა—8 თეთრი 13 შავი. გ. ბურჭულაძემ 8 თეთრი 13 შავი. მათ კანდიდატებად აირჩიეს: ვ. კარბელაშვილი (10 თეთრი 8 შავი), ი. ყიფიანი (15 თეთრი 1 შავი, ოთხმა თავი შეიკავა).

საბჭოს თავმჯდომარედ აირჩეს ტატე პაატაშვილი (18 თეთრი), საბჭოს წევრებად: მღ. წიბალაშვილი (17 თეთრი 1 შავი), თ-დი ი. ი. ჯანდიერი (16 თეთრი 2 შავი), მათ კანდიდატებად: ს. ი. მათიკაშვილი (16 თეთრი 2 შავი) და გ. დ. ზარდალიშვილი (15 თეთრი 3 შავი).

ამხანაგობათა ნდობა.

კრებამ დაადგინა: 1) ძველგავაზის ამხანაგობას გაუხსნას სესხი 10 ათასი მანეთისა, 2) ყვარლისას 20 ათასისა, 3) ახმეტისას 20 ათასისა, 4) ვაჩნაძიანისას 30 ათასისა, 5) თელავისას 150 ათასისა, 6) კარდანახისას 40 ათასისა, 7) ველისციხისას 100 ათასისა, 8) ბაკურციხისას 10 ათასისა, 9) გურჯაანისას 70 ათასისა.

კრებამ დაადგინა: 1) კავშირში მოსამსახურე პირთ უფლება არა აქვთ იმავე დროს სხვა რომელიმე დაწესებულებაში იმსახურონ ჯამაგირით.

2) ამ კრებიდან ერთი თვის შემდეგ ორი კვირის განმავლობაში აუცილებლად მოიწვიონ საზოგადო კრება, რომელსაც დაესწრებიან კავშირის დამაარსებელ ამხანაგობათა ყველა რწმუნებული და აგრეთვე რწმუნებულნი იმ ამხანაგობათა, რომელნიც კავშირში შესვლის სურვილს განაცხადებენ და მხოლოდ მას შემდეგ დაიწყოს კავშირმა საშუამავლო ოპერაციების წარმოება.

თითო ამხანაგობა კავშირში შესასვლელად იხადოს ერთდროულად 50 მანეთი.

კავშირის ხარჯთ-აღრიცხვა 17,300 მანეთს უდრის. აქედან გამგეობის თავმჯდომარეს 2400 მან. გამგეობის ორ წევრს თითოს 1800 მან. ბუღჰალტერს 1800 მან. საკანცელარიო ხარჯებისათვის 3000 მან. და სხ.

კრებამ დაადგინა წვრილი სესხის სამმართველოს წინაშე იშუამდგომლოს, რათა მან კავშირს გრძელვადიან სესხად მისცეს საშუამავლო ოპერაციებისათვის 200 ათასი მანეთი.

ზერილი ზესტაფონიდან

სამშაბათს, 9 მარიამობისთვეს, ზესტაფონის საზოგადო საკრებულოს დარბაზში შესდგა საზოგადო კრება ზესტაფონის სამარხი კასის წევრთა, დილის 10 საათზე. თავმჯდომარედ აირჩიეს მღ. ი. გველესიანი, რომელმაც წაიკითხა 1914 წლის გამგეობის მოქმედების ანგარიში. ანგარიშიდან სჩანდა, რომ საზოგადოებას ჰქონია იმ წელში 9,975 მან. 12 კ. შემოსავალი, ამდენივე გასავალი.

წევრები ყოფილან 475. ხოლო 1915 წელს შემოსულია 11,943 მან., წევრი კი ჰყოლია 481. ორი,—1914 და 1915—წლების ანგარიშები ერთად იქმნა განხილული.

ამის შემდეგ წაიკითხეს სარევიზიო კომისიის მოხსენებანი. კომისია აღნიშნავს საზოგადოდ, რომ ანგარიში სიმსწორითაა ნაწარმოები. გამგეობის თავმჯდომარის, ბ. ი. მაღლაკელიძეზე, მოხსენება ამბობს, რომ იგი როგორც საქმის მწარმოებელი, კარგია, მხოლოდ, როგორც შემნახველი ფულისა, უვარგისიაო. მაგ. კასის ფული მას ხელში ჰქონია, როცა იგი შეტანილი უნდა ყოფილიყო ბანკშიო. ასე რომ საზოგადოებამ, იქ შეუტანლობისა გამო, დაჰკარგა 100 მან. სარგებელი, ახლა კი 5 მან. მეტი სარგებელი არაა. ყოველთვის ფული უნდა ეძლეოდეს ჩეკით. გარდა ამისა სიტყვიერად განმარტავს კომისიის წევრი ბ. გაჩეჩილაძე, რომ წევრთა შორის არიან ხნიერნი, უცხონი და საჭირო კი იყო ყოფილიყვნენ ახალგაზრდანი, წევრთა ნათესავნი და ცნობილნი პირნიო. წესდება საზოგადოებისა დაბეჭდილია რუსულ ენაზე, საჭიროა დაბეჭდილიყო ქართულადო, ყველასათვის გასაგებად. „საზოგადოდ საქმე კარგადაა დაყენებული და მომავალი კასს კარგი ექნებაო“,—სწერია მოხსენებაში.

გამგეობის თავმჯდომარე **ი. მაღლაკელიძე**: კიდეც რომ გამგეობას ბანკში შეუტანელი ჰქონოდა 1,000 მან., ასი მანეთი სარგებელი მაინც არ მოუვიდოდა, 1,000 მ. სარგებელია 30 ან 35 მან. ასეთი ბრალდება გამგეობის შეურაცხყოფაა, განა შესაძლებელია ამდენი ფულის ერთი წლის განმავლობაში შენახვა, გაჩერება?

ბ. გაჩეჩილაძე მოითხოვს წაეკითხათ სია მიღებულ წევრთა.

კითხულობენ სიას. აღმოჩნდა რამდენიმე პირი უცნობი.—„სარევიზიო კომისიამო“,—განაგრძო ბ. გაჩეჩილაძემ,—სასურველად სცნო მიღებული წევრნი იყვნენ აქაურნი, ვინაობა მათი 10 კაცმა უნდა იცოდეს მაინც. უცნობს ნუ ჩავსწერთ. ცოტა იყოს და კარგი იყოს“.

თავმჯდომარე. ჩემის ფიქრით ურიგო არ იქნება, რომ გამგეობა შეადგენდეს წევრთა სიას წლის ბოლოს და შემდეგ საზოგადო კრებას მოახსენებდეს.

ტრ. ნიორაძე. სასურველია აშკარად და მკაფიოდ სჩანდეს ანგარიშში რაში რა დაიხარჯა, ცალ-ცალკე. მაგ. აი ერთი ციფრი, ხარჯი, ეს ჩემთვის გაუგებარია.

მაღლაკელიძე განმარტავს შენიშნულს ციფრს, რის შემდეგ მიღებულია და დამტკიცებული 1914 და 1915 წ.წ. შემოსავალ-გასავლით.

ბ. ბ. ნოსაძე და **ბ. გაჩეჩილაძე** აღნიშნავენ, რომ ფულები შეტანილ იქმნას ბანკში, რაიცა შეუძლებლად მიაჩნია გამგეობას რადგან მიცვალებულზე მისაცემი ფული ხელთ არ გვექნებაო. ეს მოსაზრება გამართლდა და კრებამ გადასწყვიტა 1000 მან. მეტი შეიტანონ წლის ბოლოს ბანკში.

გამგეობის თავმჯდომარე **მაღლაკელიძე** ჰკითხულობს თვისს მოხსენებას შესახებ საკუთარი აფთიქისა და საავადმყოფოს გახსნისას. საჭიროდ სცნობს აირჩიონ კომისია საქმის მოსაწესრიგებლად. „აგრეთვე დიდი საჭიროებააო, ამბობს იგი, თანახმად ახლად შედგენილის წესდებისა, ახალი წიგნები გაკეთდეს, ძველი წლების ანგარიშები შესწორდეს და ახალ წიგნებში რიგიანად იქნეს გამოყვანილი, ამისათვის საჭიროა შრომა და ნაშრომის ჯილდო“. წიგნების შეძენაზე რომ საქმე მიდგა, ამან დიდი დაუსრულებელი კამათი გამოიწვია. უმეტესობა ამტკიცებდა, რომ წიგნების რიცხვი შემცირდეს, შემოკლდეს, ცოტას დავჯერდეთ: რაც შეეხება ჯილდოს ეს კი შეუძლებელად მიიმჩნიეს.

ამ საგანზე ლაპარაკის დროს ბ. ბ. მაღლაკელიძე და გაჩეჩილაძე პირადულ ანგარიზზე გადავიდენ, რის გამო ძრიელ გაწწავდა და გახანგრძლივდა მისი გადაწყვეტა. დაბოლოს ეყარა კენჭი და ხმის უმეტესობით დაადგინეს: წიგნების შესაძენად გადაიდოს 150 მან. გამგეობა კი თხოულობდა 200—250 მანეთამდე.

დასასრულ, მოხდა არჩევნები გამგეობის და ისევ ძველი წევრები აირჩიეს.

ეფრემ მცირე.

ფშავ-ხევსურეთში

მკათათვის 23 ფშავ-ხევსურეთში მოხდა საზოგადოებათა შეერთება. აირჩიეს მამასახლისები. არჩევნებს ხელმძღვანელობდა თუშ-კახეთის მომრიგებელი შუამავალი გ. ი. ცისკარაშვილი ნაცვლად ფშავ-ხევსურეთის მომრიგებელ შუამავლის თავად ბარათაშვილისა, რომელიც იმ ჟამად ავად იმყოფებოდა.

ფშავ-ხევსურეთში გამგზავრების წინ ვინ იცის რა არ უთხრეს ხევსურეთზე ბ-ნ ცისკარაშვილს. გაბერეს, გააზვიადეს ერთი უბრალო შემთხვევა, სახელდობრ 8 მკათათვეს ორი მლოცველის გაცარცვა. ხევსურეთს უსურათებდნენ ყაჩაღების ბუდედ, სადაც არ ინდობენ არც ნასწავლს და არც უსწავლელს და აფრთხილებდნენ ბ-ნ ცისკარაშვილს „მოგზაურობის დროს ფხიზლად მოქცეულიყო.

ბატონმა ცისკარაშვილმა, როგორც გამოცდილმა და ხევსურების ცხოვრების კარგად მცოდნემ, ყურადღება არ მიაქცია სხვების რჩევა-გაფრთხილებას. დამშვიდებულმა გასწია ხევსურეთისკენ. სრული ათი დღე დაჰყო ხევსურეთში ბ-ნმა ცისკარაშვილმა. სადაც კი მივიდოდა, თავისი ტკბილი და დარბაისლური ლაპარაკით ყველას ხიბლავდა. ხევსურები თავს ევლებოდნენ, აღარ იცოდნენ, როგორ ესიამოვნებინათ.

საზოგადოდ, ხევსური არის დინჯი, მომთმენი და ლმობიერი. მეტად უყვარს ჭკვიანი, პატიოსანი და დამრიგებელი მოხელე. ამისთანა კაცებს დიდად პატივსა სცემს. დიდათა სძულს ხევსურს უკმეხი, სასტიკი და თავ ფქვილა მოხელე. ხომ მოგეხსენებათ, „გველს ხვრელიდან გამოიყვანს ენა ტკბილად მოუბარი“. სწორედ ცისკარაშვილის მამაშვილურმა ლაპარაკმა მიიზიდა ხევსურები. გულდამწვარი ხალხი თვალში ცრემლმორეული შესჩიოდა თავის ბეჩაობას, უამბობდა პოლიციის ოინებს. ბევრი, ძლიერ ბევრი ბოროტება ჩაუდენია პოლიციას ხევსურეთში—გადმოგვცა ცისკარაშვილმა.

თვით ცხენების გატაცება ავაზაკების მიერ, რამაც გამოიწვია ხევსურეთის აკლება-აწიოკება, ბ-ნ ცისკარაშვილის სიტყვით პროვოკაცია ყოფილა და სხვა არაფერი. ბ-ნ ცისკარაშვილს განუძრახავს პოლიციის მოქმედებაზედ ხევსურეთში მოხსენება წარუდგენოს თბილისის გუბერნატორს.

დიდ სამსახურს გაუწევს ხევსურეთს და დიდი მადლობის ღირსიც იქნება ბ-ნი ცისკარაშვილი, თუ თავისი სიტყვა საქმედ აქცია. დარწმუნებული უნდა ვიყვნეთ, რომ ბ-ნი ცისკარაშვილი თავის ნაოქვამს არ უღალატებს. ჩამომავლობით თუში, სწავლა-განათლებით აღჭურვილი, ბ-ნი ცისკარაშვილი არის პირში მთქმელი, შეუპოვარი და თავის სიტყვის ბატონი.

სწორედ ღირსია მიბაძვისა ბ-ნი ცისკარაშვილი. ვინ არ იცის, რომ მომრიგებელ შუამავალს, თუ გამოფიტული მოხელე არ არის იგი, შეუძლიან დიდი გავლენა მოიპოვოს ხალხში. ბევრს, ძლიერ ბევრს სასარგებლო საქმეს გააკეთებს, ხალხს ადვილად არავის დააჩაგვრინებს, ფეხქვეშ არ გაათელვინებს. მაგრამ, თქვენ არ მომიკვდეთ. სხედან ეს ვაჭბატონები თავიანთ კაბინეტში არხეინად.

საჩქაროდ ხელს მოაწერენ ქაღალდზედ, რომელსაც მწერალი მიაჩეჩებს ხელში, ყოველთვის ოცში გაისეირნებენ ხაზინაში ქანქარის მისაღებად და სხვა არაფერი. ხალხისთვის მოწოდებულნი გაურბიან ხალხსა; ამისათვის არის, რომ ხალხს ესენი ვერ იცნობენ და ხალხი ამათ ვერ იცნობს. ღმერთმა ქნას, რომ ბ-ნ ცისკარაშვილისათვის მიებაძნოთ სხვა მომრიგებელ შუამავლებს და ხმა ამოეღოთ დაჩაგრულების სასარგებლოდ დამჩაგვრელების წინააღმდეგ.

წითელი.

დაგა-სოფლები

სოფ. ველისციხე. ამ ომის დავიდარაბაში ველისციხემაც ფერი იცვალა. აირია მონასტერიო, სწორედ ეს არის. ბერი არ ბერობს, მღვდელი აღარ მღვდლობს და მასწავლებელი არ მასწავლებლობს. ყველა საბედისწერო ჟინმა ატაცა, ყველას გამდიდრება მოუნდა. მართალია, ეკლესია სავაჭროდ ჯერ არ გადაქცეულა, მაგრამ იმედი გვაქვს ამას მალე მოვესწრებით, რადგანაც აქაურმა სასწავლებელმა უკვე შემოიღო ეს ვაჭრობა. თუ კარგი დარი დაუდგა ამ სასწავლებელს, მისი ბატონ-პატრონი ხალხისა და ეკლესიის თვალწინ გამდიდრდება და მაშინ აბა როგორ გნებავთ ან ეკლესია შეაკავოთ ამ ნაბიჯისაგან ან მღვდელი. მაგალითი ამ შემთხვევაში იმ ხალხის შვილისგან მოდის, რომელიც ვაჭრობაში ბუნებით არის დახელოვნებული.

აქაური სასწავლებლის მეთვალყურეს პეტროსიანს დიდი უნარი აღმოაჩნდა ვაჭრობისა, მისი სკოლა ერთ დუქანს წარმოადგენს, სადაც გახურებული ვაჭრობა სწარმოებს. რა გინდა სულო და გულო რომ ამ ახალ-მოდის ვაჭარს არა ჰქონდეს, წინდები, ჩითები თუ რა.

საჭიროა ვინმე მამაცხონებული მოევლინებოდეს ველისციხის სასწავლებელს და იქიდან აღკვეთდეს ვაჭრობას, რომ სკოლამ თავისი ნამდვილი სახე მიიღოს და მასწავლებელმაც თავისი სამღვთო ხელობა შეინახოს შეუბილწავი. აგრე არ იხსნა იესო ქრისტემ ეკლესია, როდესაც მან იქიდან განდევნა ვაჭარნი და ფარისეველნი და ეკლესიას დაუბრუნა თავისი სახე და აღუდგინა თავისი დანიშნულება.

ქალდეველი.

რედაქტორ-გამომცემელი

სანდრო შანშიაშვილი

ამიერ-კავკასიის რკ. გზის

მატარებლების მიმოსვლა

(დრო ნაჩვენებია თფილისის)

თბილისიდან გადის:

ბათუმისკენ	საფ.	№ 3,	11.03	დილ.
„	სამგზ.	№ 9,	10.33	საღ.
ბორჯომის	სამგზ.	№ 17,	8.27	დილ.
„	სამგზ.	№ 19,	3.19	დღ.
ბაქოსაკენ	ჩქარ.	№ 6,	11.13	დილ.
„	სამგზ.	№ 8,	3.54	დღ.
„	საფ.	№ 4,	9.28	საღ.
ყარსისაკენ	სამგზ.	№ 4-3,	11.13	საღ.
თელავისაკენ	№ 4,	7 „	58 „	დილ.

თფილისში მოდის:

ბათუმიდან	სამგზ.	№ 10,	9.52	დილ.
„	საფ.	№ 4,	8.38	საღ.
ხაშ.-ბორჯ.	სამგზ.	№ 20,	7.43	დილ.
„	სამგზ.	№ 18,	10.12	საღ.
ბაქოდან	საფ.	№ 3,	10.08	დილ.
„	სამგზ.	№ 7,	4.12	საღ.
„	ჩქარ.	№ 5,	8.48	საღ.
თელავიდან	№ 3,	7 „	58 „	საღ.

სუსუნატი

ვისაც სურს ერთხელ და სამუდამოდ განიკურნოს ამ ავადმყოფობისგან მუდამ უნდა ახსოვდეს, რომ მისი თავიდან მოშორება შეიძლება **სუსუნატის** წამლით პირველ-ხარისხოვანი **„გონოზანით“**. ეს წამალი სულ რამდენიმე დღეში ჰკურნავს დაძველებულ სუსუნატს. საშვალება **ნაცადია ტფილისის, რუსეთისა და აღმოსავლეთ ევროპის ექიმებისა და პროფესორების** მიერ და აღიარებულია საუკეთესო წამლად სუსუნატის მოსარჩენად.

ჩვენი გარანტია.

თუ თქვენთვის ეს საძნელო არ იქნება, გთხოვთ შეეკითხოთ რომელსაც გსურთ ექ მს ჩვენს აბებზე და ის აუცილებლად აგიხსნით, რომ ეს აბები საუკეთესო და რადიკალური საშვალებაა. საშვალება ერთნაირად ნაცადია მამაკაცებზეც და ქალებზეც. მაშ, ნუ ხარჯავთ დიდ ფულს უშედეგო წამლობაზე, რადგანაც 3 კოლოფი და სამი შუშხაპუნებით რომელიც წამალთან არის ერთად, სავსებით ჰკურნავს ავადმყოფს ამ მძიმე სენისაგან.

ერთი კოლოფი აბებისა ღირს 4 მან. და 3 შუშა შეშხაპუნებული ღირს ცხრა მან. სხვა ქალაქებში გაიგზავნება 3 მანეთის მიღების შემდგომ.

მიწერ-მოწერა და წამლის დაკვეთა შეიძლება მხოლოდ **რ. შმიდტ** თბილისი, თხინვალის ქუჩა № 12 **отд. 3.** მახლობლივ გოლოვინის პროსპექტისა და მეჯავოს ქუჩის.

Р. Шмидтъ, Тифлисъ, Тхинвалская ул. № 12 отд. 3.

პირადად ნახვა შეიძლება 2—5 საათამდე. წამალი იყიდება მთელი დღე. —300—

თუ გსურთ,

რემინგტონზე რისამე დაბეჭდვა,
რემინგტ. სწავლა ამერიკ. წესით,
საქმის ქაღალდის დაწერა,
თხოვნების შედგენა,
საქმის და თხოვნის წარმოება,
ცნობების შეკრება,
მოსამსახურის შოვნა,
საკომისიო მინდობილობა,
ბინის გაქირავება,
ბინის შოვნა,
მამულის ყიდვა,
მამულის გასყიდვა,
მამულის დაგირავება,
მამულის იჯარით გაცემა და სხვ.

მიმართეთ

ცნობის კონტორას

ი. თ. გვათუასას

თბილისი, ვერის დალმართი,
სახლი მელიქ აზარიანისა № 1

შუამავლობას ეს კონტორა
გასწევს რაგვარც ქალაქელთა
ისე ქალაქ გარეშელთათვის.

ყველა საქმეს კონტორა სწრაფლ და პირნათლად ასრულებს.

ხელმისაწვდენ ფასებში

მისამართი პროვინციელთათვის: Тифлисъ, Верійск. спускъ И. Т. Гватуа, Справочная контора.

სავაჭრო სახლი

„ძმ. სესიევები და ამხ.“

(ვაგზლის ქ. № 6)

ამით აუწყებს საზოგადოებას, რომ **პირველ ივნისიდან** ამა 1916 წ. თავის საწყობში წვრილად გაიყიდება

ნამდვილი კახური საკუთარი ვენახების ღვინო

„სოკრატანის“ გამოცემა

დაიბეჭდა და გამოვიდა გასაყიდად ივ. გომელაურის მიერ შედგენილი სახელმძღვანელო

ქართველი მწერლები

ნაწილი პირველი. ფასი 1 მანეთი.

კავკასიის სამოსწავლო ოლქის ნზრუნველის საბჭოს დადგენილებით სასწავლებელში ამ წიგნის ხმარება ნება დართულია.

იყიდება აგრეთვე ამავე ავტორის მიერ შედგენილი სახელმძღვანელო წიგნი

ქართველი მწერლები

ნაწილი მეორე. ფასი 1 მ. 50 კაპ.

პარტიით მყიდველთ შეუძლიანთ მიმართონ თბილისში, წერა-კითხვის მადაზიას და გამომცემელს. სტამბა „სოკრატანი“ **მ. გაჩეჩილაძეს.**

(10-295-3)

ქ. თბილისში, ოლგას ქ. № 6, ჟურნალ-გაზეთების ქანტორა ტ ფიგ. მალაზია

„განათლება“-ში

იყიდება **ყოველგვარი ქართული წიგნები, მწერ. სურათები, ომის ქარტები** რომლებიც გაეგზავნება მსურველთ მოთხოვნილებისთანავე.

პროვინციელ აგენტებს გაეგზავნება აგრეთვე ყველა ადგილობრივი ჟურნალ-გაზეთები: „თანამედროვე აზრი“, „საქართველო“, „ემშაკის მათრახი“, „თეატრი და ცხოვრება“,“, „სახალხო ფურცელი“, „ზვირთი“, ჟურნ. „განათლება“ კავკაზსკოე სლოვო „თბილისის ლისტოკი“, „ორიზონი“, „მშაკი“ **და „ხათაბალა“.**

ფული და წერილები უნდა გამოიგზავნოს შემდეგი ადრესით: **Тифлисъ** почт. ящ. № 96, Сильвестру Р. Таварткиладзе.

ტელეგრამის ადრესი: Ольгинская 6. Таварткиладзе.

თევზის მრეწველნი

ძმ. ალეგველოვები

ჰუშკინის ქუჩა, ნაკუთ. ხახ., № 9, ტელეფონი № 712.

ყოველ დღე მოგვდის საკუთარ და სავაჭრო სახლ. **„ლ. ვაილოვის-ზვით,** სამრეწველოებიდან ახალი ქვირითის **ხიზალალა,** მცირე მარილიანი, **შავი „„მეშჩანი“** ხიზილალა, აგრეთვე ახალ-ახალი მტკვრის ზუთხი, თართი, ფორგა **და** ლოქა, **გვაქვს აგრეთვე** მიღებული **ყოველგვარი კონსერვები და სარდინკები. რუსეთის და აღმოსავლეთ-გარეთის ფირმებისა ხანგრძლივ ინახება.**

ნება დართულია სამშვიდო ცენზურისაგან

სტამბა „ცხოვრება“ ალექ. დადიანი, გამომცემის შესახებ № 4.